LIETUVOS NACIONALINĖ M. MAŽVYDO BIBLIOTEKA

Alp 2043
L.arch.

MŪSŲ PASTOGĖ

XL metai Australian Lithuanian Weekly Registered by Australia Post publication NO NBH 0696 Kaina - Price $ 1 1.5.1989 Nr.17 (2090)

Blokuoja tautų norus

Savo sunkiuosius pabūklus į Pabaltijo šalis nukreipė Maskvoje leidžiamas sovietinis dienraštis "Pravda". Kovo tryliktą dieną dienraščio politinis komentatorius Jurijus Žukovas piktai pasisakė apie vasario mėnesį įvykusį Europos parlamento vizitą Lietuvoje, Latvijoje ir Estijoje. Jo straipsnis pavadintas: "Atėjo sveteliai į Pabaltiją – Apie tai kas trukdo tarptautiniam bendradarbiavimui". J. Žukovas ypatingai kritikavo prancūzą parlamentarą Philipe Malaud už jo pasisakymus apie Pabaltijo šalių, "buvusių Tautų Lygos narių", okupaciją ir aneksiją. Būdinga – rašo Žukovas – kad Malaud susilaukė komplimentų iš "ekstremistinės Laisvės Lygos" veikėjo Antano Terlecko, o Sąjūdžio žurnalas "Atgimimas" išspausdino pasikalbėjimą su parlamentaru. J. Žukovas perspėjo Europos parlamentarus neužsiimti tokiomis "provokacijomis".

*

Reuterio žinių agentūra kovo 22 dieną pranešė, kad estų spaudoje išspausdintame laiške trys Estijos vyriausybės atstovai apkaltino Žukovą "perestroikos" trukdymu ir tarptautinio bendradarbiavimo "blokavimu".

*

Tą pačią dieną "Pravda" pareikalavo, kad Estijos komunistų partijos centro komitetas sudraustų "karingus nacionalistus".

Vienas iš seniausių Lietuvos architektūros paminklų Zapyškio bažnyčia. V. K. Jonyno linoraižinys.

VILNIUS

Vykdant paskutiniuosius Vilniaus arkikatedros atnaujinimo darbus, prieš jos grąžinimą tikintiesiems, Goštautų koplyčios sienoje buvo rasti Vilniaus miesto vaivados ir Lietuvos kanclerio Alberto Goštauto palaikai. Jau anksčiau buvo pastebėta, kad viena koplyčios siena vidaus pusėje yra plonesnė, o išorinėje, prie grindų – gerokai sustorėjusi. Tyrimus atliko Lietuvos mokslų akademijos istorijos instituto tyrinėjimų grupė, dirbusi Vilniaus žemutinės pilies kunigaikščių rūmų teritorijoje. Šiuose tyrinėjimuose dalyvavo ir kitų institucijų specialistai, bažnyčios atstovas. Istorijos mokslų kandidatas Vytautas Urbonavičius pasakoja: "Netoli grindų sienoje, pačiame jos centre aptikta nedidelė kripta, neužimanti nė pusės kvadratinio metro. Ji neiškirsta, o specialiai išmūryta: viršutinė dalis baigiasi arka. Plytų formatas ir mūrijimo technika rodė, kad siena, o kartu ir kripta išmūryta aštuonioliktame amžiuje, greičiausiai L. Stuokos – Gucevičiaus laikais, rekonstruojant katedrą. Palyginti gerai išsilaikę griaučiai gulėjo apardytoje eglinių lentų dėžutėje, kurios ilgis nesiekė vieno metro. Greta rastas gumulas rusvo audeklo ir smulkių, neaiškios paskirties metalo nuolaužų.

V. Urbonavičius pateikia štai tokias tyrimų išvadas: "Medicinos mokslų kandidatas A. Garmus nustatė, kad mirusiojo ūgis buvo apie 180 centimetrų, o mirė jis, būdamas apie 60 metų amžiaus. Apie Alberto Goštauto ūgį duomenų neturime, o išgyveno jis iš tiesų apie 60 metų. Tiksliai nežinoma tik jo gimimo data. Audinio gumulą tyrusi restauratorė L. Vedrickienė nustatė, kad čia būta aksominio karsto apmušalo ir brangaus, renesanso stiliaus, drabužio liekanų. Tai rodė, kad mirusysis buvo turtingas asmuo. Be to, tarp kaulų, audinio liekanų ir dėžutės lentelių rasta senesnės medienos gabalėlių. Greičiausiai tai karsto lentų liekanos. Štai šis karstas ir buvęs iškaltas tuo aksominiu audiniu. Visa tai rodė, kad mirusysis buvęs perlaidotas. Ir ne vieną kartą. Pirmą kartą jis buvo palaidotas puošniame karste ir, matyt, su turtingomis įkapėmis. Praėjus kažkuriam laikui, karstą prireikė paslėpti. Palaikai jau turėjo būti sudūlėję, o karstas supuvęs: visa tai kartu su karsto ir drabužių liekanomis tilpo į nedidelę dėžutę. Tačiau paslėpta buvo nepatikimai. Piktadariai kapą surado ir apiplėšė. Toks suardytas kapas tikriausiai ir buvo rastas tvarkant Katedrą aštuonioliktojo amžiaus gale. Išmūrijus minėtą kriptą, palaikai kartu su aplaužyta dėžute perlaidoti dar kartą. Dėžutė netaisyta, palaikai netvarkyti. Taip jie dabar ir buvo rasti..."

Kad tie palaikai yra 1539 metais mirusio žymaus Lietuvos politiko A. Goštauto, liudija sutampanti gyvenimo trukmė, drabužių liekanos, susietos su A. Goštauto mirties laikotarpiu, ir pats faktas, kad mirusysis palaidotas Goštautų koplyčios sienoje, po A. Goštauto memorialine lenta.

*

Lietuvos kultūros fondas rūpinasi archeologiniais tyrinėjimais ir atnaujinimo darbais senojoje Lietuvos sostinėje Kernavėje. Šiai programai įgyvendinti jau yra sutelkta beveik 12.000 rublių. Kernavės tyrinėjimo ir atstatymo programai įgyvendinti Lietuvos Kultūros fonde sudaryta tiriamoji komisija, vadovaujama Vilniaus universiteto dėstytojo, archeologo A. Luchtano. Paskutiniame posėdyje komisija papildyta naujais nariais archeologais, urbanistais, gamtotyrininkais, architektais, muziejininkais. Komisija paruoš konkrečius Kernavės archeologijos ir istorijos draustinio planus. Miškų ūkis draustinio darbuotojams pastatys originalius namelius.

TOKIJO

Japonijos ministras pirmininkas Noboru Takeshita pranešė, kad jis atsistatydina iš einamų pareigų. Jo atsiatydimo priežastimi tapo žinia apie tai, kad jis kartu su kitais trim Japonijos ministrais yra paėmęs 200 milijonų kyšį. Noboru Takeshitos populiarumas gyvenotojų tarpe krito net iki 3 procentų. Jis tapo jau ketvirtuoju po karo priverstu pasitraukti ministru. Savo kalboje, kuri per televiziją buvo rodoma visos Japonijos gyventojams, N. Takeshita prisipažino, kad iš "Recruit" kompanijos asmeniškai kyšio yra paėmęs nemažiau dviejų milijonų. Jo atsistatydinimas pradės galioti nuo tos dienos kai opozicija parlamente "Diet" priims valstybės biudžetą ir kuomet jis bus paskelbtas įstatymu. Nauju Japonijos ministru pirmininku bus paskirtas vienas iš valdančios liberalų – demokratų partijos narių, kuris šiuo metu dar nėra paskelbtas.

TBILISI

Pirmasis Gruzijos komunistų partijos sekretorius Givi Gumbaridzė Vakarų pasaulio žurnalistams pripažino, kad riaušių Gruzijos sostinėje Tbilisyje metu buvo naudojamos nuodingos dujos malšinant ir vaikant "nacionalistų" demonstracijas tą baisiąją balandžio dieną ir kurių metu žuvo 20 žmonių, o dar šešios dešimtys, sunkioje būklėje, šiuo metu randasi ligoninėse. Į Tbilisi pasiųsti Maskvos ir Leningrado specialistai, kurie tiria, bet dar nėra nustatę, kokios rūšies dujos buvo panaudotos prieš Gruzijos gyventojus.

VASINGTONAS

Australijoje lankėsi JAV viceprezidentas Dan Quale. Viceprizentas yra pasakęs, kad jeigu jau jo tėvas, motina ir brolis lankėsi Australijoje, tai jam tuo labiau nesinori nuo jų atsilikti. Be kita ko viceprezidentas pareiškė, kad Australija esanti glaudi JAV sąjunginkė.

IŠ LIETUVOS

J. A. Jūragis

LIETUVIŠKOS DAINOS LOBIAI

Balandžio 23 dieną Lietuvių klube Bankstowne kartu su vietiniu "Dainos" choru koncertavo Lietuvos Filharmonijos solistas baritonas Danielius Sadauskas. Sydnejaus lietuviai turėjo progos išgyventi gražią ir iškilnią dainos meno šventę.

Programoje strategiškai išdėstytuose punktuose "Dainos" choras padainavo M. K. Klajūno "Sugrįšiu paguost tavęs" ir "Tėvų kraštas", J. Gaižausko "Tėviškės klevai", V. Paketuro "Išausk, mergele", St. Šimkaus "Šią naktelę" ir V. Klovos "Pasveikinimo choras iš operos Pilėnai". Dainos praskambėjo darniai, drausmingai, su pajuntama įsijautimo nuotaika. Tos dainos buvo tarsi rėmai centriniam ir, klausytojų su dideliu susidomėjimu, lauktam Lietuvos dainininko pasirodymui.

Solistas Danielius Sadauskas įspūdingas vyras. Sceniškas. Amžiaus pasidabruotais plaukais. Asmenybė, spinduliuojanti patrauklumu, kuriuo pasižymi tik labai gražios sielos ir aukštos kultūros žmonės. Moterys iš karto juo susižavėjo. Balsas – lyrinis baritonas, platus, sodrus, galingas, tobulai išlavintas, pajėgus išreikšti dramatinę pergyvenimų audrą ir švelnius, subtiliausius jausminius niuansus. Jau pačia pirmąja daina St. Šimkaus "Anoj pusėj Dunojėlio" solistas sumezgė šiltus ryšius su klausytojais ir tie ryšiai koncerto eigoje vis labiau tvirtėjo.

Mainonis yra tarę "Tėvynės dainos, jūs maionios, taip širdį žadinat saldžiai". O kaip saldžiai širdį žadino solisto Danieliaus dainavimas! Visa, ką solistas mums savo šiltu, širdies gelmes pasiekiančiu balsu dainavo, buvo brangios girdėtos ir negirdėtos mūsų Tėvynės dainos, tikroji išeivijos lietuvių širdžių atgaiva.

Ir senųjų dainos meistrų St. Šimkaus, A. Budriūno, B. Dvariono kompozicijos ir jaunesnės kartos kompozitorių A. Bražinsko, V. Bagdono, A. Raudonikio, V. Paltanavičiaus kūryba, nešanti Lietuvos poetų žodžius ir mintis, klausytojams davė gilų lietuviškosios muzikinės kultūros išgyvenimą, pajutimą, kaip mes, ir pasaulio gale būdami, solisto balso magijos užburti, esame įjungiami į paslaptingąją, išviršiniai neapčiuopiamą, bet tokią gyvą, dvasioje jautriai išgyvenamą lietuviškumo srovę, nešančią mus iš praeities į dabartį ir įglaudžiančią visus į didžiulę lietuviškumo visumą lyg į mylinčios motinos širdį. Dainose skambėjo tie patys jausmai, tie patys išgyvenimai, kaip ir mūsų likimo dramatiniuose momentuose patirtieji: iškeliavimai, išsiskyrimai, meilingi pasiilgimai, sugrįžimų džiaugsmas, greitai prabėgančių vasarų nuojautos... Viskas be aukštų deklaracijų – tik gilus, kiek melancholiškas žmoniškumas, koki gal vien tik lietuvių tautos dainos tokiame laipsnyje teturi.

Tarp dainų įterpdamas spalvingus pasakojimus apie Lietuvos kultūrinį ir savo asmeninį gyvenimą, solistas dar labiau atsivėrė klausytojams, sukūrė tokią jaukią, intymią šeimyniško pabendravimo nuotaiką.

Virš programos solistas padainavo savo motinos ir senelės dainuotą malimo dainelę. Atlikta be muzikinės palydos, ta dainelė skambėjo žavia, autentiška senove. Savo koncerto dalį solistas užbaigė B. Dvariono daina "Oi, užkilėkit vartelius".

Dvi dainas – St. Šimkaus "Oi, kas sodai" ir V. Klovos "Ūdrio dainą iš

operos Pilėnai" Sadauskas padainavo su "Dainos" choru. Ūdrio arija pas mus labai mėgstama daina, ne kartą dainuota choro koncertuose ir dainų šventėse. Dainavo ją didesnio ir mažesnio kalibro solistai, bet niekas nebuvo padainavęs jos su tokiu į vaidmenį įsijautimu, su tokia išraiškos galybe, kaip šį kartą ją padainavo Sadauskas. "Dainos" chorui teko garbė palydėti šią tokio iškilaus dainininko dainuojamą ariją ir pačiam pasijausti uždegtam su visišku širdžių atsivėrimu atiduoti geriausias savo pastangas. Tokie didingi dainos meno sublizgėjimo momentai pasilieka ilgai įsimenami ir nepakartojami.

Be šio rašinio tekste jau paminėtų dainų, solistas koncerte padainavo A. Budriūno "Tykiai, tykiai Nemunėlis teka", St. Šimkaus "Kur bakūžė samanota", A. Bražinsko "Sugrįžimas gimtinėn" ir "Kaip greit prabėgs vasara", V. Bagdono "Aš per visą rudenėlį", A. Raudonikio "Amžinoji motina", V. Paltanavičiaus "Nemunas", kompozitoriaus specialiai pritaikytą Sadausko balsui, Šuberto "Serenadą – Skrieja liūdnos mano dainos" ir Biksio "Mama".

Solistui akompanavo Bronius Kiveris, buvęs ilgametis "Dainos" choro dirigentas. "Dainos" chorui pasikeisdami vadovavo jo dirigentai Birutė Aleknaitė ir Justinas Ankus. Konferansje pareigas atliko prityrusi pranešėja Danutė Ankienė.

Koncerto programai pasibaigus, "Dainos" choro pirmininkas Pranas Nagys gražiais žodžiais padėkojo solistui Sadauskui ir visiems jau minėtiems programos atlikėjams. Visiems jiems ir solisto žmonai buvo įteiktos dovanėlės.

Balandžio 23 dieną Sydnejuje buvo labai nepalankus oras. Dar niekda nebuvome plaukę per tokią atogrąžinę liūtį. Bet ir tokios oro sąlygos dainos mylėtojų neatbaidė. Lietuvos dainininko paklausyti susirinko pilna Lietuvių namų salė.

Daina, kaip žmogaus dvasios kūryba, žodžiuose ir melodijoje išreikštu turiniu kyla iš tautos dvasinių gelmių ir skelbdama žmonėms gilių įspūdžių toliau formuoja tautos visuomenę. Daina yra tautos balsas ir tautos mokykla, kasdienybės nuskaidrintoja ir švenčių puošmena, tautiškumo ritualas ir šventoji visų Lietuvos istorijos amžių palydovė.

Žymūs dainininkai, kaip štai mus aplankęs Lietuvos Filharmonijos solistas Danielius Sadauskas, yra brangus tėvynės Lietuvos turtas. Jie yra Lietuvos dvasinių lobių saugotojai, kūrėjai ir dalintojai. Dėkojame solistui Danieliui Sadauskui už tai, kad jis mus čia, Australijoje aplankė, kad atvežė mums klasiškai išpuoselėtą lietuvišką dainą ir ją su tokiu žydinčiu talentu, su tokiu iškilios asmenybės spindėjimu paskleidė mūsų tarpe. Dėkojame taip pat "Dainos" choro valdybai, kurios rūpesčiu buvo suruoštas šis koncertas.

Jurgis Janušaitis

AMERIKOJE KELIAUJA "RATILIO"

Kaip greitai pasaulyje keičiasi įvykiai. Štai kad ir mūsų tėvynėje. Dar prieš metus tik maži lasvėjimo bruzdėjimai, o šiandien jau visa tauta pakilo naujam atgimimui. Pakilo kupina ryžto, drąsos, laisvės ir nepriklausomybės siekimo.

Su šiais nuostabiais įvykiais kinta ir išeivijos veiklos metodai. Žiūrėkite, ankstyvesniaisiais metais kai kurie mūsų veikėjai prakeikė tuos, kurie nuvažiavo net savo giminių aplankyti, ar šnekteléjo su tenykščiais veikėjais apie galimybes sujungti tautos ir išeivijos kovojančias jėgas. O šiandien ta pati tauta šaukia: kalbėkime viena kalba, esame vienos tautos vaikai, suglauskime gretas, nes mūsų tautos likimas – likimas ir išeivijos.

Mename tas dienas, kada buvo smerkiami mūsų menininkai šauniai pasirodę Lietuvoje, o pas mus atvykstančius palydėjome net plytomis.

Tad ar nedera šiandien, keičiantis įvykiams, giliau susimąstyti.

Šiandien į laisvąjį pasaulį iš Lietuvos atvyksta menininkai, visuomenininkai, politikai, mokslininkai, kultūrininkai ir patys žymiausi tautos atgimimo veikėjai. Jie atneša pačias paskutines, autentiškas žinias apie dabartinius įvykius Lietuvoje. Tai labai naudinga išeivijos informacijai ir veiklai.

Drauge su keliaujančiais veikėjais, jau susilaukiame ir pačių žymiausių menininkų. Čikagos Lietuvių operoje "Trubadūras" pagrindinę soprano partiją dainuos garsioji Lietuvos valstybinės operos solistė N. Milkevičiūtė. Ir tai nepaprastai geras Lietuvos operos sprendimas. Juk savųjų solistų imame stokoti. Samdomi svetimtaučiai net ir antraeiliai solistai, jiems mokami net ir geri honorarai. O dabar savos tėvynės dukrai proga pabūti mūsų tarpe ir padainuoti.

JAV jau vieši Vilniaus universiteto folklorinis ansamblis "Ratilio". Jį iškvietė ir jo gastroles koordinuoja "Laisvės Žiburio" vedėjas Romas Kezys. Ansamblio, kurio sudėtyje 32 asmenys, iškvietimas ir koncertų organizavimas – didelis darbas, reikalaująs ryžto, drąsos, sumanumo ir, be abejo, išteklių. Bet drąsa tokiais atvejais laimi. Ansamblis jau keliauja Šiaurinėje Amerikoje. Koncertai vyksta Philadelfijoje, Niujorke, Bostone, Hartforde, Clevelende, Detroite, Čikagoje, St. Petersburge ir Toronte.

Kaip matosi, "Ratilio" aplankys pačias didžiausias lietuvių kolonijas. Kai kur koncertai jau praėjo su didžiausiu pasisekimu, pristigo net bilietų ir didžiosios salės buvo perpildytos susirinkusių klausytojų.

"Ratilio" ansamlį sudaro įvairiausių profesijų žmonės: studentai, žurnalistai, būsimieji medikai, įvairių universiteto fakultetų studentai. Grupės vadovas Vilniaus universiteto prorektorius, filosofijos mokslų daktaras, profesorius Rolandas Povilionis. "Ratilio" vadovė muzikologė Zita Kelmickaitė.

Ansamblis gimė tėvynės sutemų metais, prieš dvidešimt metų. Studentai entuziastai, mylintys savos tėvynės ir tautos kultūrinius lobius, susiorganizavo, kad tautoje gaivinus meilę tautinei liaudies kultūrai, kad žadinus, sunkių tėvynės bandymų metais, vilti naujam atgimimui. Ansamblis daugybę kartų koncertavo savoje žemėje, bet keliavo ir po pasaulį.

– Tad kas gi ištikrųjų yra "Ratilio"? – paklaus ne vienas.

Į tai atsako pats ansamblis: "Mūsų galimybės: labai mylime įvairią publiką ir programą taikome tai situacijai, kurią diktuoja organizatoriai, salė, aplinka. Archaiška, senoji lietuvių muzika – instrumentinės sutartinės ragais, ožiaragių, skudučių, sekminių ragelių muzika, šokamos sutartinės, rugiapjūtės, šienapjūtės ir kitos darbo dainos, pasakos, sakmės, liaudiški anekdotai, tautosaka ir t. t. Apie 50 tokių ratelių iš įvairių Lietuvos vietų, pačių studentų užrašytų vasaros ekspedicijų metu. Labai mėgstame į šokius ir ratelius įtraukti žiūrovus ir mokame smagiai vakaroti..."

Tai "Ratilio" ansamblio moto – pagrindai. Jų koncertų programos plačios, įvairios, labai įdomios, nukeliančios žiūrovą tėvynėn, kur nuo amžių glūdi mūsų kultūriniai turtai, kuriais amžių bėgyje naudojosi mūsų liaudis.

Tenka nuoširdžiai padėkoti "Ratilio" kelionę organizavusiam Romui Keziui ir visoms organizacijoms, kurios savose vietovėse tokius koncertus ruošia. Palinkėti mieliems tėvynės vaikams – dukroms ir sūnums ir sunkiais tėvynės okupacijos metais, puoselėjantiems mūsų tautos kultūrinį palikimą, malonios viešnagės svetingoje Šiaurės Amerikos didžioje lietuvių šeimoje.

Be abejo, svečius globos daugelis lietuvių šeimų, jiems bus sudarytos sąlygos arčiau pažinti lietuvių gyvenimą išeivijoje, o taip pat ir pačią Ameriką.

Vilniuje.

VINCO KUDIRKOS IR "VARPO" SUKAKTIS

Kad rytą saulė spinduliu pirmiausiu
Apreiškė tekėjimą savo,
Užgaudė Varpas liepimu aiškiausiu
Tarytum jisai žmogaus lūpas įgavo:
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite.

Tai skambink, Varpe, tegul gaudimas tavo
Išilgai, skersai eina per Lietuvą!
Budink ir šauki graudžiu balsu savo,
O tas šaukimas perniek tenežūva.
Kelkite, kelkite, kelkite, kelkite.

Šiais žodžiais, prieš šimtą metų, Vincas Kudirka su savo "Varpu" išėjo budinti lietuvių tautą, kuri po keturių šimtų metų intensyvaus lenkinimo ir dar vieno šimtmečio pačio baisiausio rusinimo, buvo laikoma jau palaužta ir bandyta išbraukti iš gyvųjų tautų tarpo.. Tiesiog istorinis paradoksas, kad lietuvių tauta, viduramžiais Rytų Europoje sukūrusi plačią ano meto imperiją, prarado savo vadovaujantį elitą, kuris nusigrežęs nuo savosios tautos, paniekinęs savo kalbą, tautinę kultūrą ir papročius, savanoriškai nuėjo tarnauti Lenkijos karūnai. Lietuvybė ir tautinė sąmonė vos vos ruseno šiaudinėse pastogėse, ponų bei okupantų užguitose baudžiauninkų širdyse. Bet ir šie nebuvo palikti ramybėje. Vilniaus vyskupas Hryniewiecki viešai porino, kad lietuvių kova dėl tautinio atgimimo, yra kova prieš Dievą. Ne ką geriau apie Lietuvą atsiliepdavo ir kiti sulenkėję kunigai. Visa tai negatyviai veikė giliai religingą lietuvių tautą. Bet ta tauta nebuvo mirusi. Ji buvo letargo būklėje ir laukė savo valandos, kad vėl išeiti į gyvenimą. Tai suvokė pirmieji iš kaimo kilę lietuviai šviesuoliai, kaip vyskupas Motiejus Valančius ir Simanas Daukantas, pirmieji pasiryžę tautą prikelti. Bet spaudos draudimas ir žiaurios rusinimo priemonės jų pastangų vos nesužlugdė.

Keliais dešimtmečiais vėliau, po vyskupo Valančiaus mirties, pasirodė daktaro Basanavičiaus leidžiama "Aušra", kuri, vos trejetą metų budinusi tautą, užgeso. Bet Lietuva jau budo. Šimtai, iš kaimo kilusio, jaunimo buvo pasinešę į mokslus ir spietėsi Varšuvos, Maskvos ir kituose universitetuose. Dauguma jų jau buvo užsidegę "Aušros" skelbtomis idėjomis ir ieškojo kelių išvesti tautą į prisikėlimą.

1888 metais birželio 29 dieną Marijampolėje susirinko būrelis lietuvių studentų, kurių dauguma studijavo Varšuvos ir Maskvos universitetuose. Po ilgesnių svarstybų, buvo nutarta leisti naują laikraštį, kurį pavadino "Varpas". Laikraščio redaktorium pakviestas veikliausias šio būrelio dalyvis Vincas Kudirka. Pirmasis "Varpo" numeris pasirodė 1889 metų sausio mėnesį Tilžėje. Vadinosi literatūros, politikos ir mokslo mėnesiniu laikraščiu. "Varpas" ėjo iki 1899 metų. Visą šį dešimtmetį "Varpą" redagavo Vincas Kidirka. Laikraštis ir jo redaktorius buvo taip dvasiniai suaugę, kad vienas be kito buvo sunkiai įsivaizduojami. Tad, prieš pradedant vertinti "Varpą", verta susipažinti su Vincu Kudirka.

Vincas Kudirka gimė 1858 metais gruodžio 3 dieną Paežerių kaime, Vilkaviškio apskrityje. Jo tėvas buvo prasilavinęs ūkininkas, gabus ir išdidus. Sūnui Vincui baigus pradžios mokyklą, jis buvo nusiųstas į Marijampolės gimnaziją. Baigęs šešias klases, Vincas Kudirka, tėvo pageidavimu, įstojo į Seinų Kunigų Seminariją. Po dviejų studijų metų, iš seminarijos, dėl stokos pašaukimo, buvo pašalintas. Užpykinęs tėvą ir netekęs jo paramos,

1858 • 1899

V. Kudirka vėl grįžo į Marijampolės gimnazijos septintą klasę. Gimnaziją baigė privačiomis pamokomis užsidirbdamas pragyvenimą ir dėdės kunigo o taip pat lenko mokytojo remiamas. Baigęs gimnaziją, Vincas Kudirka įstojo į Varšuvos universitetą, pasiryžęs studijuoti lenkų kultūrą, kadangi save laikė gente lituanus, natione polonus, kaip ir daugelis kitų to meto lietuvių inteligentų. Persilaužimas ir apsiprendimas būti lietuviu įvyko, kaip jis pats prisipažino, paskaičius pirmąjį "Aušros" numerį. Nuo to momento Vincas Kudirka visą savo jaunystės energiją ir talentus nukreipė kovai už lietuvių tautos laisvę. Šio tikslo siekė visomis savo jėgomis ir užsispyrimu, sumaniai tam naudodamas "Varpo" skiltis, kurias užpildydavo savo publicistine ir literatūrine kūryba. Be to apie "Varpą" buvo subūręs būrį gabių plunksnos darbininkų. O ir pats dirbo be pertraukos ir poilsio, lyg norėdamas atsilyginti už prarastą laiką. Dramatiškas atsivertimas į sąmoningą lietuvį tarytum suteikė naujų jėgų trapiam, džiovos apimtam Vinco Kudirkos organizmui. Per paskutinį savo gyvenimo dešimtmetį Vincas Kudirka sukurė ir paliko tokį literaturinį ir publicistinį palikimą, kuriam vargu galėtų prilygti net musų žymieji plunksnos darbininkai.

Vincą Kudirką labiausiai jaudino lietuvių tautos likimas, todėl šiais klausimais jis pasisakydavo savo publicistiniuose straipsniuose. Jo publicistika ne tik gausi, bet ir spalvinga, pasižyminti temų gausumu ir įvairumu. Juose V. Kudirka plaka ne tik rusų, bet ir savųjų ydas. Bara lietuvius inteligentus, kurie bijo pasirodyti lietuviais esą, kuria mišrias šeimas, neskaito ir raštais neremia lietuviškos spaudos, išsižada savo gimtosios kalbos ir lietuviškos pavardės. Labiausai Kudirka smerkia visokio plauko išdavikus, kurie,bendradarbiaudami su okupantais, didžiai kenkia savo tautai. Jis siūlo tokius asmenis ignoruoti ir su jais nutraukti bet kokius santykius. Pačiu svarbiausiu klausimu jis laiko tautinę vienybę. Kova laimima, tik visų jungtinėmis jėgomis, todėl, kol vyksta kova už savo teises, visokie ideologiniai skirtumai turėtų būti atidėti į šalį.

Tauta kenčia nuo rusų priespaudos, nuo jų valdininkų, kurie visomis išgalėmis stengiasi lietuvius išnaudoti ir juos apiplėšti materialiai. Kudirka negailestingai atidengia jų ydas, kaip girtuokliavimą, kyšių ėmimą ir besaikį, tuščią net kvailą pasipūtimą. Tuo būdu Kudirka lietuviams parodo rusų menkystę, su kuria galima nesiskaityti ir laikyti juos tik pajuokos vertais. Visokias maskolių ydas Kudirka pavaizduoja savo satyrose: "Viršininkai", "Lietuvos tilto atsiminimai" ir kitose, kuriose jis parodo rusų valdininkų "didybę" visoje žemiausioje žmogaus menkystėje.

Kaip buvo Kudirkai brangi jo tauta, pasakoja šie jo žodžiai: "Kad mylėti tėvynę, reik ją pažinti. Kiekvienas iš mūsų turi žinoti, kur lietuvis verkia, o kur džiaugiasi, kur vargsta, kur turtuose, kur apleistas ir nuskriaustas, o kur liuosas ir laimingas, idant matytume, katrą brolį reikia gelbėti, o nuo kurio prašyti pagalbos. Turim žinoti jausmus, mįslis ir darbus visų lietuvių, idant aišku butų, ant ko galima yra remtis, norint apginti savo tėvynę ir suteikti jai laimę."

"Varpo" skyriuje, pavadintame "Tėvynės varpai" Kudirka teikė žinias, kas vyksta mūsų tėvynėje. Tai buvo devynioliktojo šimtmečio pabaigos Lietuvių tautos gyvenimo kronika, prilygstanti šių dienų analogiškai "Lietuvių Katalikų Bažnyčios Kronikai". Profesorius V. Mykolaitis – Putinas rašydamas apie V. Kudirkos publicistiką, ją šitaip aptaria: "Kudirkos asmuo "Tėvynės Varpuose" gyvena su visomis savo turtingos dvasios atošvaistomis. Aštrus pastabumas, gyvas reagavimas į gyvenimą, blaivi, greita orientacija, impulsyvi siela, jumoras ir satyra, lengvas šypsnys ir rūsčiai apsiniaukęs veidas kaitaliojasi "Tėvynės Varpų" lapuose." Tas pats Vincas Mykolaitis – Putinas teigė, kad Vincas Kudirka vienas iš nedaugelio, o gal ir vienintelis, tais laikais tikėjo lietuvių tautos išsivadavimu.

Vincas Kudirka kovodamas prieš visus, kurie smukdė lietuvių tautą, tapo mūsų tautos sąžinės balsu.

Šalia gausios publicistikos, Kudirka bandė jėgas ir poezijoje. Negausi jo poetinė kūryba. Dešimt originalių eilėraščių, keliolika, pagal svetimus pavyzdžius, parašytų pasakėčių ir pluoštas verstinių eilėraščių. Šie lyrikos kūriniai 1899 metais buvo išleisti atskiru rinkinėliu, pavadintu "Laisvos valandos". Visi Kudirkos eilėraščiai persunkti savosios tautos ir tėvynės meile. Toks yra jo "Varpo" įžanginis simbolinis eilėraštis "Kad rytą saulė spinduliu pirmiausiu", vaizduojantis tautinį atbudimą. Išliekančios vertės turi kitas jo eilėraštis "Labora", kuriame prie tautinio darbo kviečiamas inteligentinis lietuvių jaunimas. Šis kvietimas galioja ir šiandien, kai po pusės šimtmečio istorijoje negirdėtos priespaudos, tauta išėjo kovoti už savo teises.

Jei V. Kudirka nebūtų taip plačiai reiškęsis tautinėje veikloje, neparąšęs nei vienos publicistinės kūrybos eilutės, jo vardas, kaip Tautos Himno autoriaus, vis tiek liks įamžintas mūsų tautos istorijoje. Originale jis buvo pavadintas "Tautiškoji giesmė", kurioje suderinamas romantinis idealizmas, skatinantis stiprybės semtis iš praeities, dirbti tėvynės naudai ir žmonių gerovei, siekti šviesos ir tiesos, mylėti tėvynę ir dirbti jai vienybėje. Šie idealai yra tokie artimi lietuvio prigimčiai ir širdžiai, kad beveik po šimto metų yra nė kiek nepasenę. Eilėraštis buvo parašytas 1898 metais. Nors V. Kudirka nebuvo studijavęs muzikos mokslų, tačiau kaip savamokslis buvo pramokęs groti smuiku ir violončele, grojo kvartete, dainavo chore. Jis parašė ir gaidas dabartiniam Lietuvos Himnui, kurį išeivijoje ir tėvynėje giedame dažnai ašarą nubraukdami.

Tarp kitų V. Kudirkos poezijos kūrinių minėtini "Ne tas yra didis", "Artojo skundas", ir meilės daina "Karvelėli mėlynasis", kuri vėliau Česlovo Sasnausko buvo harmonizuota chorui ir solo.

Šalia publicistinės ir poezijos kūrybos V. Kudirka yra palikęs daug vertimų iš kitų kalbų, daugiausiai iš lenkų kalbos. Pažymėtini tarp jų trys dramos kūriniai: Juliaus Slovackio "Mindaugas – Lietuvos karalius", Asnyko "Kęstutis" ir Teklės Vrublevskos "Narimantas – didis Lietuvos kunigaikštis". Taip pat V. Kudirka išvertė Šilerio dramos veikalus "Orleano mergelė" ir "Vilius Telis", Bairono "Kainas". Visi šie kūriniai parašyti eilėmis. Kudirka visus juos išvertė eilėmis. Dauguma vertimų padaryta paskutiniaisiais gyvenimo metais, kai džiova buvo jau toli nužengusi. Šiam milžiniškam darbui atlikti reikėjo geležinės valios ir titaniškos ištvermės. Kyla klausimas, kodėl V. Kudirka ėmėsi šiuos veikalus išversti į lietuvių kalbą? Pirmiausiai vertėjas žinojo šių kūrinių meninę vertę. Kitas motyvas – patriotinis kūrinių turinys. Buvo pasitarnauta tautiniams interesams ir praturtinta lietuvių literatūra. V. Kudirka pats save laikė literatu, sakėsi susižadėjęs su lietuvių literatūra ir jos neapleidžiąs visą savo gyvenimą. Iš tiesų V. Kudirkos literatūrinis kraitis, palyginus su trumpu kūrybiniu laikotarpiu, yra milžiniškas. Amerikos lietuvių Tėvynės Mylėtojų draugija 1909 – 1910 metais surinko ir išleido šešis didelius tomus Vinco Kudirkos raštų. Būdamas realistu Vincas Kudirka siekė lietuvių tautos atgimimo ir laisvės tokiais būdais, kurie ano meto sąlygomis buvo įmanomi. Lygiai po šimto metų istorija kartojasi. V. Kudirkos metodai šiandien vėl taikomi atgimstančioje tautoje. Tik šį kartą atgimiman įsijungė ne pavieniai asmenys, bet visa tauta, išėjusi į gatves ir aikštes išsakyti kas jos širdį slegia ir nusiplauti, pusę šimtmečio drabstytą, melo purvą. Ir šį kartą lietuvių minioms vadovauja Vincas Kudirka su savo tautiškąja giesme.

Jei ne Vincas Kudirka ir jo "Varpas", gal nebūtume turėję du dešimtmečius trukusios prošvaistės, kurią vadiname nepriklausomybe ir šiandien, greičiausiai, mūsų tėvų žemėje jau nebūtų kam atgimti.

B. Straukas

LIETUVOS SĄJŪDŽIO PRIESAIKA

"Mes Sąjudžio seimo deputatai, Lietuvos nepriklausomybės dieną atėję prie Laisvės paminklo, sakome: Tebūnie Lietuva tokia, kokios norės jos žmonės. Mūsų tikslas – laisva Lietuva! Mūsų likimas – Lietuva! Tepadeda mums Dievas ir viso pasaulio geros valios žmonės!"

Jonas Aistis

Spausdiname ištraukas iš knygos

APIE LAIKĄ IR ŽMONES

Tęsinys.

Daktaras pagalvojo ir tarė man rusiškai: "Susilaikykite, vardan būsimos girtuoklystės." Tas jo patarimas man taip patiko, kad aš tris dienas nė lašo burnon neėmiau..."

Kartą grįžome iš Klaipėdos. Buvome tik trise miegamajame skyriuje: aš, Miškinis ir Binkis. Turėjo ten būti ir Liudas Gira, bet šis, kaip paprastai, naktimis dingdavo. Literatūros vakaras šauniai praėjo. Net seimelio pirmininkas mus apsilankymu pagerbė. Santariečiai mus apgyvendino Viktorijos viešbutyj, ir vaišino kaip įmanydami. Vienas kitas gal ir lašą viršaus buvo paėmęs, bet visi, rodos, buvome blaivūs, ir ne be pagrindo: reikėjo pasirodyti prieš mažlietuvius.

Miškinis tačiau atsigulęs pradėjo trokšti. O jis, vargšas, kantrybe nepasižymėjo ir pradėjo šaukti: "Trokštu, Kazimierai Binki, trokštu! Jei tu man traukiny nerasi selterio bonkutės suvilgyti mano prie gomurio prikepusiam liežuviui, tai žinok, kad aš Kauno nepasieksiu ir mirsiu, kaip Lozorius (sic!) pekios pragare." Iš pradžių Binkis atsikalbinėjo: pavargęs, ir miego norįs, bet Miškinis matyt, tikrai ištroškęs, buvo tikrai įkyrus. Neapsikentęs Binkis išėjo ir po kiek laiko grįžo su dviem buteliais selterio ir sako: "Va, vienas tau, o kitas man su Jasium". Bet Miškinis tarė: "Ne! vienas man, kitas Jasiui, o tau – nieko". Paklausė Binkis: "O kodėl man nieko?" Miškinis taip ir atšovė: "Todėl tau nieko, kad tu anais metais tyčiojaisi iš šitos Dievo dovanos." Binkis nustebo ir pasakė: "Kaip aš galėjau tyčiotis iš tokio gero daikto?!" Miškinis tarė: "Palauk, palauk, nugersiu gurkšnelį ir papasakosiu". Nugėrė jis du trečdaliu butelio ir pradėjo: "Anais metais tu, Bružas ir kiti gėrėte Kaune, bet tau Kaune gerti nusibodo. Tu pasiilgai gamtos, ir visi nuvažiavote į Birštoną. Ten vėl: geriat, geriat. Tik staiga tu sakai Bružui: "Antanai, kodėl čia nelyja?" Bružas atsakė: "Taigi, Kazimierai, tikrai – kodėl čia dabar nelyja?" Bet tu nerimsti ir sakai: "Bružai aš noriu, kad lytų!" Bružas atsakė: "Kazimierai, jei tu nori, kad lytų, tai pasišauk patarnautoją ir pasakyk jam, kad padarytų, kad lytų." Tu pasišaukei patarnautoją, pasakei, kad ateitų keturi su selterio sifonais ir purkštų ant skėčio, o jūs po tuo skėčiu sau geriate..." Binkiui tai patiko, bet jis protestavo: "Eik, eik, neteisybė. Bet tie žmonės ir fantaziją turi, kurie tokias pasakas išgalvoja!.." Miškinis tačiau kryžiavosi, kad tai tikra tiesa, ir kad jis dabar neturi teisės į selteri. Ir nedavė...

Binkis buvo poetas iki kaulo smegenų. Tiesą pasakius, jo poetinis palikimas labai mažas: "Eilėraščiai", "100 pavasarių", nors ir stiprus, naujas ir binkiškas, bet jame jau prasiveržia retorika ir maniera. (...)

Energijos jisai turėjo, jis man sakydavo, kad jo kartos žmonės dar pajėgūs, ir pajėgūs dėl to, kad senlietuviškai užauginti. Anot jo, seniau motinos kūdikiams duodavo činčibiero. O činčibieras yra ne kas kita, kaip strichninas. Silpnas krinta nuo jo, bet stipresni atlaiko, o jau kas činčibierą atlaiko, tasai šimtą metų gyvena...

Mirė jis gana jaunas, nors ir činčibieru maitintas. Mačiau jį kartą jau per tris žingsnius nuo mirties.

Buvo Ukmergėje literatūros vakaras. Nuvažiavom, atskaitėm ir manėm nakvoti, bet Liūnė Janušytė per anksti ant kamščio užmynė ir šokių salėje ji sau viena pradėjo naują literatūros vakarą. Binkiui tai nepatiko. Išsikvietė jis ją į koridorių ir žodžių medvilnėn nevyniodamas, pasakė jai tiesą į akis, tai yra, kad girta, kaip vežikas, kad šiokia ir tokia, ir taip toliau. Bet ta, ar alkoholio, ar garbės apsvaiginta, jam ir atkirto: "Aš ne maža mergaitė, o tu ne mano tėvas, ir kas tau darbo – darau ką noriu." Binkis pasikvietė mane ir Miškinį ir sako: "Negaliu žiūrėt į tą paleistuvę – važiuojam namo!" O mums kas: jei važiuojam, tai važiuojam. Ir išvažiavom. Atvažiuojant snigo, o paskui paleido, bet naktį pradėjo šalti, ir kelias buvo baisiai slidus. Taip maždaug apie pusiaukelį tarp Ukmergės ir Jonavos, gana smarkiai važiuojant, sprogo priešakinio rato padanga. Ar šoferis nesusiorientavo, ar tikrai slidžiam kely nebuvo galima mašinos kontroliuoti, bet automobilis, blaškydamasis į abi plento pusi, visu smarkumu skrido bent porą šimtų metrų, kol galop įvirto į griovį. Bevirstant Miškinis sušuko: "Jau!.." Bet taip ir nebaigė sakinio, o Binkis sėdėjo, kaip sėdėjęs. Kiek palaukęs, ramiai ir piktai pasakė: "Tu vaikine, turbūt pirmą kartą važiuoji?" Tas aiškinosi, kad kelias taip slidus, kad tikrai jis nieko negalėjęs padaryti. Išlindome iš pusiau apvirtusio automobilio. Buvo graži mėnesiena; šviesu, nors, anot Miškinio, eiles berašyk; balti debesėliai plaukia ir skliaute ir plento apledėjime, bet plynas laukas, geriau – vienos pelkės, ir jokios trobos, jokios sodybos... Binkis sėdi ir nelipa lauk: girdi – šalta... Kai mes su šoferiu pakeitėm padangą, tik tada Binkis išlipo. Užvedė mašiną. Griovio krantas buvo staigus ir gana status. Pirmieji ratai šiaip taip užsirito, bet tada mašinos karoserija atsirėmė į žemę...

Toli pelkėse matėsi tvora. Klimpdami nuėjome tvorų atsinešti. Prisėmėme batus. Dirbome gal valandą, bet mašina nė iš vietos. Praradome viltį, kad savomis jėgomis išsikapanosime. Automobilio stiklai iškulti ir nėra, kur dedas. Miškinis sugriebė mane ant plento polkos pašokti. Bešokdami žiūrim, kad plentu kažkas važiuoja. Važiavo ūkininkas su pačia iš Siesikų. Arkliukas, kaip gera ožka – bet vis ne žmogus. Ūkininkas mielai sutiko padėti: ištraukė iš rogių virvę, pririšo prie automobilio, o mes dar iš užpakalio su tvoromis, ir mašina pajudėjo, bet arkliukas pasiekęs patį plento slidumą, paslydo ir suklupo, ir ko nedarėme, o paskutiniai ratai vis nesirito per plento briauną. Padėkojom žmogui už triūsą, dar porą litų už tai jam į delną įspraudėm, tai jis nuvažiavo kepurę kilnodamas.

Tada Binkis vėl mašinon: pasistatė apykaklę ir kampe susigūžęs atsisėdo. Mudu su Miškiniu traukėm burtą, kurion pusėn eiti. Burtas nulėmė Jonavos pusę. Ėjome gal du kilometru ir pasiekėme: sodybą ne sodybą, karčiamą ne karčiamą. Šunų pilna ir visi loja. Beldžiamės ir netrukus girdime, kad viduje kažkas kalba. Išėjo augalotas žydas. Mes jam papasakojome savo nuotykį ir prašėme, ar jis negalėtų mus iš bėdos ištraukti. Tasai pasakė "gerai", prikėlė du sūnu, kaip ąžuolu, o tie išsivedė iš tvarto jau pakinkytus du

sunkaus tipo arklius, tai mes grįžome tikri, kad šį kartą bus gerai. Binkis, pamatęs penkis vyrus ir du arklius, išlipo iš mašinos padėkoti žmogui, kad tas viduryje nakties nepatingėjo mums padėti. Bet žydas prabilo: "Ui, mes biedni žydeliai, mes iš to gyvenam." Binkis šoko, kaip žarija: "Ak, jūs netikėliai! Ak, jūs nevidonai! dėl to jūs ir biedni žydeliai, kad jūs iš žmonių nelaimių gyvenate!" Žydas sumišo ir nebežinojo nei ką besakyti. Bet sūnūs pritvirtino grandinėmis arklius ir užtraukė automobilį ant plento. Nesiderėdami sumokėjome penkis litus, padėkojome vieni ktiems ir pajudėjome.

Važiuoti buvo tikrai šalta. Ypač pradėjo gelti sušlapusiais kojas. Jonavoje įsiveržėme į beatsidarančią užeigėlę. Išgėrėme arbatos su lašais, užsikiijavome su laikraščiais automobilio langus. Iš laikraščių naudos nebuvo: vos įvažiavus į laukus, vėjas juos nuplėšė. Kaune atsiradome dienelei brėkštant...

Ir šiandien jį matau: majestotišką, juodą, kaip Edgar Poe juodvarnį, išdidžiai susigūžusį pakrypusiame automobilyje. Yra žmonių, kurių negalima įsivaizduoti mirusių. Neįsivaizdavau mirusio Tumo – o reikėjo. Neįsivaizdavau mirusio ir Papilio aro, užmerkusio plėšrias savo akis, ramiai sudėjus rankas tarp palmių ir kitų tropinių augalų, kaip aš dabar jį matau nuotraukoje. Vadinasi, jo tenai jau nėra!..

Niekad daug draugų neturėjau (ir priešų), ir kai pagalvodavau, kad ten kada nors grįžęs jau nebematysiu tų mielų veidų, tai man akyse prabėga tie visi laikai ir žmonės, tai man ausyse skamba jų lakūs žodžiai ir traškus juokas, kurie jau niekad nesugrįš ir neskambės kitaip, kaip tiktai atsiminimuose.

Tęsinys sekančiame numeryje.
("Literatura ir Menas")

AUKSINIAME PAJŪRYJE

Norime ir mes pasigirti, kad turėjome progos susipažinti su garbingu ir lauktu svečiu kunigu A. Svarinsku pas mus – Auksiniame Pajūryje.

Prelatas P. Butkus su svečiu buvo apsistoję Vladės ir Petro Petraičių šeimoje. Šeimininkė savo namuose suruošė susipažinimo kavutę, kurion susirinko nemažas skaičius vietinių tautiečių.

Šeimininkas padėkojo kunigui A. Svarinskui už tokį gražų ir gilios prasmės pilną pranešimą, paprašydamas Dievo palaimos kunigo darbuose ir jo kelionėse.

Prelatas P. Buktus, atvykęs drauge su svečiu, turėjo progos susitikti su buvusiais sidnėjiškiais Gražina ir dr. Jonu Bakšiais ir Genute ir Vincu Bakaičiais. Prelatas ir Vincas Bakaitis kadaise tvarkė Bankstowno ir Camperdowne savaitgalio mokyklas. Tai buvo jau prieš daugelį metų.

***

Bendrai paėmus, mes, Auksinio Pajurio pensininkai, gyvename gražiau kaip Sydnejaus ar Melbourno ir net Canberros pensininkai. Tiesa, sausio ir vasario mėnesiais buvo karštoka (bet kur tų karščių nebuvo), dabar pas mus pats maloniausias metų laikas,

Gaila, kad ne visi vasarotojai pasinaudoja kovo, balandžio ir gegužės mėnesiais, kada viešbučius ir vasarnamius galima pasirinkti papiginta kaina. Taigi, jeigu dar nepabuvojote šiais metais Auksiniame Pajūryje – paskubėkite aplankyti mus.

O jeigu nusprendėte čia apsigyventi visam laikui – tai dar geriau!

Sako, kad Auksinio Pajūrio gyventojų skaičius kasmet padidėja septyniais procentais, kai tuo tarpu Melbourne jų skaičius kasmet mažėja, o Sydnejuje vos išsilaiko nesikeitęs.

***

Auksinio Pajūrio pensininkas, tai žmogus, kuriam nereikia skubėti į darbą, kuris žvejoja kaip profesionalas, kuris du kartus į dieną veda pasivaikščioti savo šunį, kuris "šlifuoja" miesto gatves ir neskubėdamas gurkšnoja kavutę, žiūri visas televizijos programas ir visiems sako: "Brolau, neturiu laiko, labai užimtas." Kadangi tų pensininkų daugėja, reikalas verčia suskirstyti juos į grupes: visi virš 75 metų – senjorai, visi virš 65 metų – jauniai.

Kiek žinau, senjorų yra tik keletas, o jaunių – tiek daug, kad būtų sunku visus išvardinti.

Dabar jau atsirado pensininkų, kurie pasitraukia pensijon nesulaukę ir 65 metų amžiaus. Taigi, kaip matote, reikalas darosi komplikuotas.

***

Nors, negalvokite, kad visi Auksinio Pajūrio lietuviai vien pensininkai.

Aną dieną teko susipažinti su dantų gydytoja dr. Laura Damas ir jos vyru, advokatu Barry Morwood. Pasirodo, Laura – Juliaus Dambrausko duktė. Ji turi praktiką Burleigh Heads Medical centre.

Taip pat sužinojau, kad Southport ligoninėje dirba ir dr. Juozas Žiukelis.

Auksiniame Pajūryje yra ir fabrikantų, yra ir statybininkų. Štai Eddy Kybarto "Dingo" marškinėliai pardavinėjami ne tik visoje Australijoje, bet ir Azijoje, ir Los Angeles.

A. Rakausko vardas dažnai minimas, kai agentai rekomenduoja geresnės vertės namus. Dar visai neseniai Vincas Bakaitis savo karjerą pradėjo namų, butų ir žemės sklypų pirkimo bei pardavimo reikaluose.

V. Bakaitis

UŽRAŠAI IŠ KELIONĖS

AMERIKOS BALSAS

Amerikos balso būstinėje, Voice of Amerika, pirmame aukšte yra lietuvių skyrius. Jis dabar yra pilname sąstate. Ten dirba keturiolika darbuotojų, kai tuo tarpu latviai ir estai turi išsiversti su daug mažesniu darbuotojų skaičiumi.

Ši radijo stotis transliuoja žinias keturiasdešimt dviem kalbomis. Ant šio pastato sienos yra didžiuilis marmurinis ratas kuriame išgraviruoti sveikinimai šiomis kalbomis, o rato viduryje yra lietuviškas - "Sveikiname."

Patekti į šį pastatą nelengva. Kiekvieno svečio kredencialai yra kruopščiausiai tikrinami, ir svečią turi pasitikti ten dirbąs asmuo. Pakeliui praėjome pro didoką studijos langą, kur vyko transliacija. Įdomu tai, kad paspaudus prie lango esantį mygtuką, gali išgirsti kas sakoma studijoje. Kadangi Vasario 24 yra Estijos nepriklausomybės diena, tai programoje girdėjome Estijos generalinio konsulo - Ernst Taakson ir Estų nacionalinio komiteto pirmininko - Juchan Simonson kalbas. Kalbas girdėjome lietuviškai! Man paaiškino, kad Pabaltijo kraštų radijo darbuotojai gražiai bendradarbiauja ir padeda suruošti programas bendrais, jų kraštus liečiančiais klausimais.

Transliacija lietuvių kalba vyksta tris kartus per dieną ir visą savaitę. Laida trunka 1 val. 15 min. Lietuvoje laidos girdimos gerai. Amerikos balso laidos darbuotojai gauna net keliasdešimt laiškų į mėnesį, kuriuose analizuojamos ir komentuojamos programos. Lietuvoje šios laidos girdimos 6 val. 15 min. ryte, ir 6 val. bei 8 val. po pietų. Stebina tai, kaip greitai tą išsamią medžiagą apvaldo, surūšiuoja ir atrenka. Ne stebuklai, nes darbuotojams "padeda" pačios moderniausios elektroninės priemonės, o mašinoms teikia žinias visos svarbiausios spaudos agentūros ir FBIS (Foreign Broadcast Information Service), kuri surenka net siaptai transliuojamas žinias iš viso pasaulio ir jas tuojau pat atspausdina ir suriša į knygeles. Mačiau pačias paskutinias žinias gautas iš Lietuvos. Žinių surinkimu iš Lietuvos ir kitų kraštų rūpinasi Kęstutis Čižiūnas. Jis paaiškino, kad žinios gautos iš vieno šaltinio, turi būti parvirtintos žiniomis, gautomis iš kito šaltinio, nes kitaip jos nėra naudojamos. Ten pat sužinojau, kad kiekvieną dieną telefonu palaikomas ryšys su Sąjūdžio Seimo Taryba ir jos nariais, kaip ir su Laisvės Lyga. Visai neseniai buvo kalbėtasi su A. Terlecku ir V. Bogušu - (Laisvės lygos vadovai).

Amerikos baisui svarbiausias žinias surenka ir atsijoja Kęstutis Čižiūnas. Garso režisierius yra Audrius Regis, o prodiuseriai (taip sakoma Lietuvoje) - Jolanta Rasiavičiūtė ir Jonas Vaitkus. Romas Sakadolskis yra lietuvių skyriaus vedėjas ir yra atsakingas už visas programas, o Linui Rimkui tenka nelengvos redaktoriaus pareigos.

Žurnalistai turi progines arba pastovias valandėles, kurias gali pravesti jie patys. Pav. Romas Kasparas ruošia įdomias istorines valandėles, o dr. Saulius Sužiedelis dar tik rinksis tematiką, nes yra tik pradėjęs dirbti. Radijo valandėlės sustatomos pagal numatytą programą. Pirmadienio laida yra "Idėjos ir Atgarsiai". Redaktorė Lina Žilionytė žinių semiasi iš lietuviškos spaudos. Antradieniais Kristina Nakienė praveda religinę valandėlę. Trečiadienio laidą ruošia žinomas publicistas Vladas Butėnas - tai laida "Horizontai." Jurgis Bradūnas (poeto sūnus) praveda moksio valandėlę. Dar vyksta Virginijos Vengrienės ruošiamos programos "Iš kūrybos pasaulio", Ritos Ormsby "Amerika iš arti" - kasdieninio Amerikos gyvenimo nuotrupos. Ši redaktorė ruošia ir praveda antrą programą, tai "Lietuviško gyvenimo apžvalga". Šioje laidoje nemažai žinių iš Australijos lietuvių spaudos. Ant Ritos stalo pamačiau ir naująjį "Mūsų Pastogė" numerį. Ji nuoširdžiai dėkoja už laikraščio siuntimą. Mačiau jos paruoštą dalį programos iš gautų žinių. Pastebėjau, kad Rita pasirašinėja Eglės Jaraitės slapyvarde. Pasirodo, jos tėvas Albertas - Juozas Juzėnas - Baltušis, atsisakė dukters ir pareikalavo, kad ji nevartotų savo tikrosios pavardės "Juzėnaitė". Štai kaip atsitinka gyvenime...

Buvusi "Mūsų Pastogės" redaktorė Rita Ormsby.

Voice of Amerika redakcijoje darbas virte verda. Viskas daroma labai greitai. Darbo įtampa ir tempas labai didelis. Buvo nepaprastai įdomu stebėti, kaip keliasdešimt sekundžių prieš laidą pranešėja turėjo daryti pataisymus, nes ką tik atėjusi žinia iš Lietuvos vertė išbraukti Vytauto Landsbergo pavardę iš delegacijos dalyvių sąrašo, nes jis negalėjęs ten dalyvauti. Nepaprastai įdomu stebėti, kaip patys moderniškiausi eiektroniniai prietaisai palengvina žurnalistų darbą. Nors ir tobulos tos mašinos, bet vertimus daro patys žurnalistai. Dėkui Dievui - mašina dar nevisiškai perėmė žmogaus darbą!

Izolda I. Požėlaitė - Davis

ŽEMAIČIAI IEŠKO ŽEMAIČIŲ

Rugsėjo 1 d. Klaipėdos parodų rūmuose numatoma atidaryti pasaulio žemaičių dailininkų dailės parodą. Pasakoja Dailininkų sąjungos valdybos sekretorius Viktoras Liutkus:

- Žemaičių dailininkų dailės parodos rengtos ir anksčiau. Paskutinė tokia paroda buvo 1938 m. Telšiuose. Apie ją geri atsiliepimai. Iniciatyvos po 50 metų vėl surengti žemaičių dailės parodą ėmėsi dalininkai A. Švažas ir A. Stasiulevičius. Norą dalyvauti pareiškė 100 dailininkų. Kviečiame į šią parodą ir išeivijoje gyvenančius žemaičius dailininkus. Iki kovo 26 dienos Dailininkų sąjunga (Vilnius, T. Kosciuškos 28) turi gauti parodai skirtų kūrinių anotacijas, autorių portretines nuotraukas ir vieno kūrinio fotografiją su pilnu jo aprašu. Kūrinius į parodą tuo pačiu adresu reikia atsiųsti iki rugpjūčio 20 d. Paramą išeivijos žemaičių dailininkams pažadėjo "Tėviškės" draugija, nors dar nežinia, kiek tiksliai žemaičių dailininkų gyvena užsienyje. Į pasaulio žemaičių dailininkų dailės parodą pirmieji nusitaikė mažeikiečiai. Mažeikiuose atidarytoje šiame krašte gimusių dailininkų parodoje dalyvauja P. Gailius iš Prancūzijos, A. Dargis iš Vakarų Vokietijos ir K. Zapkus iš JAV.

Kovo 11 d. įvyks neeilinis Dailininkų sąjungos suvažiavimas. Priimsime naujus įstatus, kurie suteiks užsienio lietuvių dailininkams galimybę tapti mūsų sąjungos nariais.

Kalbėjosi Pranas Karlonas
("Gimtasis Kraštas")

*

Redakcijos pastaba:

Gavę iš Lietuvos Dailininkų sąjungos valdybos sekretoriaus Viktoro Liutkaus prašymą, perspausdinome šį pranešimą. V. Liutkus prašo pranešti, kad autoriai, kurie nespėjo atsiųsti portretines nuotraukas, kūrinio fotografiją iki nurodytos datos, prašomi tai padaryti kaip galima greičiau. Svarbu, kaip galima greičiau pranešti apie dalyvavimą ir išsiunčiamus kūrinius.

Lietuvoje

Leidinių išvežimas

Bemaž dešimtmetį, t. y. nuo 1979 metų, šalyje, o kartu ir Lietuvoje galiojo Lietuvos kultūros ministerijos įsakymas, draudžiantis be muito į užsienį išvežti ir išsiųsti knygas, o kai kuriuos leidinius, pavyzdžiui, albumus apie meną, gabenti į užsienį iš viso buvo uždrausta. Be leidimų išvežti ir išsiųsti buvo galima vadovėlius, vaikišką ir politinę literatūrą. Daug nereikalingų keblumų siuntėjui sudarė leidimų gavimas, muito mokėjimas ir t. t.

Nuo šių metų vasario mėnesio pradžios Lietuvoje įsigaliojo nauja knygų į užsienį išvežimo ir išsiuntimo tvarka. Ji daug paprastesnė. Lietuvos kultūros ministerija, atsižvelgdama į daugkartinius mūsų priekaištus, pasiūlymus ir pageidavimus suteikė Lietuvai teisę pačiai spręsti šiuos klausimus. Dabar be specialių leidimų į užsienį galima išvežti ir išsiųsti grožinės ir periodinės literatūros leidinius, išleistus po 1945 metų, įsigytus prekybos tinkle. Ir toliau bus reikalingi specialūs leidimai enciklopedijų, žinynų bei daugiatomių žodynų išvežimui ir išsiuntimui. Nebus galima iš Lietuvos išvežti ir išsiųsti literatūros senienų, bukinistinės literatūros, leidinių, spausdintų ant šilko, pergamento, įrištų rankiniu būdu, pritaikant odą, medį, metalą, brangius akmenis, knygų su žymių žmonių autografais, autoriniais pataisymais, su žymių veikėjų ir kolekcijų ekslibrisais, su bibliotekų ir įstaigų antspaudais.

Jonas Sidaravičius
Sovietų Sąjungos kultūros ministerijos įgaliotinis Lietuvos meno vertybių kontrolės klausimams

Šakiuose

Pasiekė žinia apie bado streiko pareiškimą Šakiuose, kurį kovo 22 d. įvykusiame Šakių Persitvarkymo Sąjūdžio grupės tarybos susirinkime nutarta palaikyti. Sąjūdžio centras Vilniuje taip pat tai palaiko.

Šių metų kovo 22 dieną 13 valandą, prie Šakių rajono komunistų partijos komiteto, bado streiką pradėjo Lietuvos Persitvarkymo Sąjūdžio Seimo narys Gintautas Bendoraitis protestuodamas prieš rinkimų įstatymo pažeidimus, šmeižto kampaniją prieš Sąjūdžio remiamus kandidatus, neobjektyvų informacijos skelbimą spaudoje Šakių rajone.

TRUMPAI IŠ VISUR

Įvedus eilę demokratinių reformų Lenkijoje, Jungtinių Amerikos Valstybių prezidentas George Bush pažadėjo didelę ekonominę paramą Lenkijos ūkio atstatymui, tuo palengvinant Lenkijai jos siekime pilnos demokratijos.

Lech Valensa aplankė popiežių Joną Paulių II Vatikane, padėkoti jam už pagalbą kovoje dėl "Solidarumo" unijos legalizavimo.

*

Australijos užsienio reikalų ministras senatorius Gareth Evans Sydnejuje turėjo, visą valandą trukusį, neoficialų pokalbį su Afganistano sukilėlių laikinosios vyriausybės užsienio reikalų ministru G. Hekmatjar.

*

Sulaukusi 82 metų amžiaus, Cornwalio srityje Anglijoje, balandžio 20 dieną mirė anglų rašytoja Daphne du Maurier. Pagal rašytojos romanus pastatyta daug garsių meninių filmų, kaip "Rebecca", "Paukščiai", "Mano pusseserė Rachelė", "Jamaikos smuklė" ir kt.

*

Vykstant amerikiečių laivyno pratyboms, 58.000 tonų koviniame laive "Iowa", per artilerijos šaudymo pratimus, įvyko sprogimas patrankų bokšte. Sprogimo metu žuvo 47 jūreiviai.

*

Australijos ambasadorius Jungtinėse Tautose dr. Peter Wilenski, Jungtinių Tautų pilnaties sesijoje, pasmerkė Izraelio politiką ir smurto veiksmus Palestinos civilinių gyventojų arabų atžvilgiu.

*

Sovietų žurnalo "Novy Mir" redaktorius Sergej Zalygin užsienio korespondentams pareiškė, kad po ilgų kovų su cenzoriais ir konservatyvių pažiūrų vyriausybės nariais, iškovotas sutikimas Aleksandro Solženicino veikalo "Gulago Archipelagas" spausdinimui.

*

Tūkstantinės kiniečių studentų minios demonstravo Kinijos sostinėje Beidžinge, Šanchajuje ir kituose šalies centruose ryšium su buvusio Kinijos komunistų partijos lyderio Hu Jaobang mirtimi. Studentai reikalavo įvesti Hu propaguotas liberalias reformas, dėl kurių jis buvo pašalintas iš pareigų 1987 metų pradžioje.

*

Maskvoje įvyko didžiuiė demonstracija, kurioje minios protestavo prieš karinės jėgos panaudojimą Gruzijoje. Policija, demonstraciją stebėjusi virš valandos, galiausiai ją išvaikė, suimdama virš 50 demonstrantų.

*

Irane ajatolos Khomeini šalininkai suėmė daug aukštųjų laivyno ir sausumos kariuomenės karininkų. Vykdomi areštai ir Islamo revoliucinės gvardijos vadovybėje. Suimtieji kaltinami "šnipinėjimu amerikiečiams". Užsienio stebėtojai spėja, kad ajatola Khomeini tokiu būdu bando valdžią perleisti savo sūnui - suėmimais užslopindamas galimus protesto balsus.

*

Jordane, Tarptautinio banko reikalavimu pakilus produktų kainoms, krašte prasidėjo neramumai, privedę prie susidūrimų su policija bei žmonių aukų. Kad būtų stabilizuota padėtis šalyje, Jordano karalius Huseinas nutraukė savo vizitą JAV ir grįžo namo. Karalius priėmė ministro pirmininko Zeid al - Rifai atsistatydinimą.

SPORTAS

SPORTO KLUBAS "VARPAS"

Baigiasi dabartinės 1988 – 1989 metų klubo valdybos veiklos kadencija. Dėkojame visiems, kurie per metus prisidėjo prie sportinio darbo ar suteikė finansinės ir moralinės paramos.

III Pasaulio Lietuvių Sporto Žaidynėms pasibaigus, Melbourne apsilankė virš 200 svečių sportininkų iš Lietuvos, JAV ir Kanados. Visi, kas tik pajėgė, padėjo globoti svečius, parodydami savo dosnumą ir nuoširdumą. Dėkojame visiems ir apgailestaujame, kad teko apvilti mūsų tautiečius, atvykus pastikti jiems skirtus svečius, patyrė, kad jie jau buvo išvykę į viešbučius.

Dėkojame ilgamečiams klubo darbuotojams V. ir B. Adomavičiams, P. ir A. Pranckūnams už pastangas sutinkant atvykstančius svečius ir Katalikų Moterų Draugijai už ypatingai puikiai paruoštą vakarienę svečių priėmime.

Nuoširdžią padėką skiriame P. ir Z. Anučauskams už 100 dolerių auką Lietuvos sportininkams, E. ir I. Stumbrams – už 136 dolerių paramą svečių apgyvendinimui bendrabutyje.

Geelongo sporto klubas "Vytis" parodė didelį nuoširdumą, savo globon priimdami nemažą skaičių svečių sportininkų iš JAV, be to visai dienai pasikvietę sportininkus iš Lietuvos ir Melbourno, puikiomis vaišėmis.

Nuoširdžiai dėkojame lietuvių spaudai, ypatingai "Mūsų Pastogei" už paramą informuojant lietuvių bendruomenes ir tuo būdu palengvinant mūsų darbą.

Šių metų rugpjūčio 30 – rugsėjo 1 dienomis Melbourne įvyks Australijos Pabaltiečių Sporto Žaidynės. Kviečiame visus sporto klubus ir visus aktyvius tų klubų sportininkus gausiai dalyvauti šiose žaidynėse. Visos žinios bus pateiktos visiems suinteresuotiems pabaltiečių sporto klubams.

1990 metų Lietuvių Dienos ir 40 – ta Sporto šventė vyks Melbourne. Laukiame gausaus svečių apsilankymo iš Lietuvos ir Amerikos kontinento.

Linkime ateinančiai "Varpo" klubo ir ALFAS valdyboms sumaniai vystyti sportinę veiklą, siekiant puikios 40 Sporto šventės sėkmės.

Sporto klubo "Varpas"
valdyba

SVEČIAI IŠ LIETUVOS

Lietuvos okupantui sumažinus varžymus gyventojų kelionėms į Vakarų pasaulio kraštus, pagausėjo giminių bendravimas ir lankymasis vienų pas kitus. Tai buvo beveik neįmanoma nuo tos dienos kai apleidome savo gimtąjį kraštą. Bene didžiausias atvykstančių tautiečių skaičius plūsta į Australiją, išeivija išsiilgusi savo tėvų žemės, vis daugiau ir daugiau vyksta Lietuvon.

Dar prieš pagerėjant tokių kelionių sąlygoms, mūsų veiksniai vis ragindavo ir ragindavo išeiviją bendrauti su Lietuva. Iš ten ateidavo kvietimas "Veidu į Lietuvą". Šiuo metu, atrodo, išsipildė abiejų pusių norai ir viltys. Atvykusius mūsų brolius, seses ir gimines pasitinkame pilni pasiilgimo meilės ir susitikimų džiaugsmo. Džiaugiamės matydami atvykusius ir mūsų bendruomenės renginiuose. Nepažįstamus ir įtarinėjimų skleidėjus, kurių maža teturėjome, dabar bemaž ir neliko. Visa tai tarytum gaivus ir ilgai lauktas vėjas, glostantis mūsų, tėvynės ilgesio išvargintas, širdis.

Vieną sekmadienio popietę Sydnejaus Lietuvių namuose teko susipažinti su jauna šeima atvykusia iš Lietuvos. Tai vilniškis daktaras Gediminas Rimdeika su žmona Angele. Išsikalbėjus Gediminas išsitarė iš Lietuvos atsivežęs lietuviško alaus, kuriuo norėtų mus pavaišinti ir išgirsti įvertinimą. Pagal svečio pageidavimą, sutarėme alaus vaišių dieną. Susirinko lietuviško alučio paragauti per dvidešimt smalsuolių, tarpe jų ir mūsų dvasios ganytojas prelatas P. Butkus. Gediminas Rimdeika išstatė alaus butelius ant stalo ir papasakojo apie jo kilmę bei gamybą. Pasirodo, kad alus atvežtas iš Utenos bealkoholinių gėrimų gamyklos, kurios įrengimai buvo pirkti Čekoslovakijoje. Prieš keletą metų gamykla atšventė savo gyvavimo dešimtmetį. Visų nustebimui, Gediminas papasakojo, kad gamykla, kuriai, nuo pirmosios gyvavimo dienos, vadovauja jos direktorius Gediminas Jackevičius, priklausė, kaip ir viskas iki šiol, valstybei, tačiau dabar ji išnuomota gamyklos darbininkams. Gamyklą pati pilnai atsako už savo gaminių kokybę, jai nustatytą gaminių kiekį pardavus valdžiai, visa kita lieka jų pačių prekybai, o tokios prekybos rezultate – pakilo gamybos kokybė, pakilo jos kiekybė, pakilo ir lietuviško alučio gamintojų... atlyginimai. Gamykla bendradarbiauja su Vakarų Vokietijos, Čekoslovakijos ir kitų šalių aludariais. Utenoje šiuo metu gaminamas keleto rūšių alus – juodas alus "Porteris", kurį bene labiausiai mėgsta moterys, šviesūs – "Utenos" ir "Sostinės". Pažymėtina tai, kad Utenoje alus gaminamas iš natūralių produktų, nenaudojant jokių chemikalų. Juodojo alaus gaminimas trunka tris mėnesius, o šviesaus – apie mėnesį. Gamykloje, be alaus, gaminami vaisvandeniai, "Koka – kola", "Fanta", "Fiesta".

Taigi, tą dieną Lietuvių klube išragavę to juodojo ir šviesaus alaus, gėrėjai nuskubėjo pas klubo direktorius ragindami daryti žygius, kad ir mūsų kluban būtų importuojamas, išrinktas gardžiausiu "Utenos" alus. Gediminas Rimdeika užtikrino, kad jeigu Lietuvių klubas alaus mėgėjų pageidavimą priims, iš Utenos importavimui problemų nebus.

V. A.

"ANTRAS KAIMAS" SYDNEJUJE

Čikagos lietuvių tarpe yra pagarsėję "Antro Kaimo" vakarai. Satyrinė, beveik jaunesniosios kartos grupė, įmato ir perteikia kasdienybės situacijas, kurios, jose dalyvaujačiam, žmogui yra rimtos, net tragiškos, o žiūrovui sukelia tik šypseną. "Juokingi esame ne mes, juokingas yra gyvenimas", sako ir Sydnejuje atspausdinta programa.

Kad "Antro Kaimo" versija balandžio 16 dieną pasirodė Sydnejaus Lietuvių klube, tai nemažas nuopelnas Romo Stakausko, kuris prieš tris dešimtis metus gyveno ir studijavo Sydnejuje, o šiuo metu čia atostogauja. Atvykęs jis subūrė – pirmiausiai prie alaus stiklo, o vėliau (ir tampriai) – pustuzinį, kaip ir jis pats, juoko ir scenos nebijančių žmonių. Rezultate, aną popietę, scenoje matėme grandinę kaleidokopiškai prabėgančių sceninių vaizdelių, kurie savo turiniu slydo nuo istorijos iki dabarties, nuo angliško Sir Walter Raleigh iki lietuviškojo Čiurlionio galerijos žiūrovo.

Donela, visokiausioms situacijoms tinka Kęstas Protas. Kontrapunktus, pompą ir orumą be streso suteikė Marina Cox ir Laurie Cox. Grupei gabiai talkino, scenoje tik trumpam pasirodę Gabija Čeičytė ir Raimundas Stasiūnaitis.

Šmaikštus žodis, vikrus judesys, akcentuotas garsas – satyros teatro "esencija". Kitoje dimensijoje, sėkminga satyra įsikimba į aukso vidurį tarp burleskos ir, visgi pamoksiaujančio, įgėlimo. Aną popietę viskas, taip sakant, buvo trumpa ir aišku, pamokslavimo buvo išvengta, pigesnė burleska prasimušė tik vienoje kitoje situacijoje ar žodžiuose. Žinoma, vienas kitas vaizdelis, atspindys, čikagiška ar apskritai amerikietiško teatro atmosfera, liko nevisai aklimatizuota vietinio žiūrovo sampratai. Matėsi toji turėta vos kelių savaičių pasiruošimo įtaka. Tačiau žiūrovą pagavo ne likusios "aštrios briaunos", bet, verčiau, bendras įspūdis. Be didelių pretenzijų nėrus darban, nors ir ne pastovūs, bet aiškiai talentingi, scenos mėgėjai, greitomis repeticijomis prašoko savo pačių viltis ir žiūrovams suteikė linksmą bei nenuobodžiai judrią popietę.

Scenoje išsiskyrė patsai Romas Stakauskas, kurį, žinoma, po poros dešimtmečių čikagiškės veikos, jau sunku bevadinti scenos mėgėju. Pastatymo atlikime jam teko liūto dalis. Natūralaus komedijinio potencialo, tiek balse, tiek judesyje, parodė Nita Grincevičiūtė – Wallis ir Saulė Bendrai, šios satyrinės valandos parodė, kad Sydnejuje yra paslėptų gabių vaidybai jausmų, kuriems trūksta tik įsitikinusio šauklio. Nors, šiltas žiūrovų atgarsis, taip pat parodė, kad satyrai Sydnejuje yra daug vietos bei, turbūt, ateities.

Anglosaksiškuose "revue" žanro pasirodymuose svarbų vaidmenį vaidina muzikinis fonas; šį kartą, techniškai atliepiančią, paramą suteikė gerai parinkta muzika ir tinkamai pritaikyti garsai, kuriuos tvarkė Justinas ir Kęstas Ankai.

Išeivijoje yra pavojus – save traktuoti perdaug rimtai, perdaug kantrumo rodoma periodiškai pasirodančiam nuobodumui, ilgakalbiškumui, tuščiam vienas kito mokymui. Satyros strėlės apmažina muilo burbulus; teisus gali būti ne tik rimtumas, bet ir juokas.

Programą globojo Sydnejaus Lietuvių Jaunimo Sąjunga ir "Atžalos" teatras, administravo Daiva Labutytė – Bieri. Nežinia, kada vietinė "Antro Kaimo" versija pasirodys vėl. Tačiau norisi palinkėti, kad Romas Stakauskas, prieš grįždamas į čikagiškę sceną, vis dėlto suspėtų įjungti dar vieną karuselę, kurios vežimėliuose pasirodytų ir visai sydnejiškų nuotraukų.

Vyt. Doniela

Sydnejaus Lietuvių namuose lietuvišką alų beragaujant, iš kairės: J. Abromas, Lietuvių klubo direktorius J. Červinas, dr. G. Rimdeika, prelatas P. Butkus M.B.E., A. Rimdeikienė, E. Lašaitis ir V. Augustinavičius.

Nuotrauka V. Šliterio

Utenos alus
13% PASTERIZUOTAS
ПИВО „УТЕНОС"

SYDNEJUJE

MARIJA, PAS TAVE ATEINAM

MARIJA, PAS TAVE ATEINAM

Artėja apdainuotas – pamiltas gegužis! Tegul vėl jis bus skirtas Marijai ir maldomis apipintas.

Per visą gegužės mėnesį kviečiu šeimose ir būreliuose, kasdien giedoti ar kalbėti gegužines pamaldas, aukojant jas už Tėvynę, brolius ir savuosius.

Numatomos ir viešos gegužinės pamaldos. Kiekvieną sekmadienį, tuoj po šv. Mišių St. Joachims bažnyčioje, Lidcombe.

Kiekvieną penktadienį – Lietuvių namų Bankstowne skaitykloje, 7.15 val. vakare, prieš choro repeticijas.

Gegužės mėnesio 31 dieną, trečiadienį – Lietuvių Sodyboje Engadine, 12 val. šv. Mišios ir gegužinių pamaldų užbaigimas. Kviečiami visi artimieji ir svečiai.

Norintieji gali pasikviesti kunigą ir gegužines pamaldas arba šv. Mišias turėti savo šeimoje – ypač savo šeimos šventėje ar ligoje.

BRANGIOS MŪSŲ ŠVENTĖS

Gegužės mėnesio 4 dieną, ketvirtadienį Šeštinės – Kristaus Žengimo Dangun privaloma šventė.

Lietuviškos pamaldos prasidės 11 val. Liurdo Grotoje Earlwood, 280 Homer St. (jau kelis kartus esame ten buvę). Vyks šv. Mišios ir gegužinės pamaldos. Kviečiami visi.

SEKMINĖS IR MOTINOS DIENA

Gegužės 14 dieną Sekminės – Šv. Dvasios Atsiuntimo didelė bažnytinė šventė. Tikiuosi, kad "Dainos" choras giedos Sekminių bei kitas giesmes. Šv. Dvasios dvelkimą ypatingai pajusime gausiai priimdami Sakramentus, tuo labiau, kad tą, antrąjį gegužės sekmadienį yra ir Motinos diena!

MOTINOS DIENA

Šv. Mišios bus Sekminių, bet aukojamos už gyvas ir mirusias motinas – ypatingai už tas, kurių intencija bus išreikšta ir auka.

KAPINIŲ LANKYMAS

Tuoj po pamaldų bus vykstama į lietuvių kapines Rookwood, kur prie paminklo bus pamokslas ir kitos maldos bei giesmės už visas mirusias motinas.

Visi kviečiami papuošti kapus gėlėmis ir žvakutėmis, o tiems kurie norėtų, savo mirusių motinų atminimui užprašykit šv. Mišias, kreipkitės į kunigus arba perduokit vokeliais. Priminkite ir kitiems – 14 gegužės.

Prelatas P. Butkus

MANE IŠGELBĖJO LIETUVIŲ KALBA

Didžiojo tėvynės karo negandos nubloškė mane į Lietuvą. 1942 metais Vilniuje, netoli Gedimino kalno, pro lazareto karo belaisviams sienų plyšius matėme daug degančių žvakučių. Tikriausiai buvo Visų mirusiųjų diena.

Belaisvius, turinčius specialybę, vežė į Vokietiją "kurti naują gyvenimą be žydų ir komunistų." Likimas man buvo palankus – pasisekė pabėgti.

Naravų kaime priglaudė mane jauna šeima, Albina ir Vytautas. Per dvi savaites pramokau lietuvių kalbos. Slapsčiausi nuo pašalinių akių. Sunku buvo nieko neveikti. Be šeimininkų žinios išėjau paskaidyti maikų. Kaip tik tuo metu pro šalį važiavo vokiečiai ir policininkas. Sustojo...Supratau, kad mano gyvybė priklauso nuo kalbos mokėjimo.

Keli lietuviškai pasakyti žodžiai lėmė mano gyvenimą.

Sunki bėglio dalia. Nuolat tykojo pavojus.

Paprožiuose kurį laiką slėpė Kazys Valatkevičius, vėliau persikėliau pas jo seserį Kunigiškiuose. Visą laiką ieškojau ryšio su partizanais.

Vėliau – vienuolika mėnesių Karolio Petriko partizanų būryje.

Atvažiuoju dabar į Lietuvą nusilenkti žemei, kuri išgelbėjo mano gyvybę, ir dar kartą prašnekti lietuviškai.

Mane stebina, kad yra žmonių, kurie mina Lietuvos žemę, bet nenori kalbėti jos šeimininkų kalba. Tai – labai neteisinga. Reikia gerbti kalbą, istoriją, papročius tautos, kurios žemėje gyveni. Ypač tai aktualu vadovaujantiems darbuotojams, deputatams, kurie atstovauja liaudžiai.

Anksčiau man nekilo klausimas, kokia kalba Lietuvoje valstybinė. O kai sužinojau apie lietuvių kalbos paskelbimą valstybine, labai nustebau, kad iki šiol taip nebuvo.

Ivanas Palkinas
Medicinos moksių kandidatas

PAGERBTAS PRELATAS P. BUTKUS

Balandžio 15 dieną skautų židiniečių Marijos ir Juozo Paltanavičių jaukiuose namuose, prelato P. Butkaus kunigystės šventimų 51 – sioms metinėms (į kunigus įšvęstas 1938 m. balandžio 16 d.) paminėti, šeimininkai suruošė iškilmingus pietus, kuriuose, be šeimininkų ir paties solenizanto, dalyvavo būrelis prelato ir Paltanavičių šeimos bičiulių, beveik visi židiniečiai.

Šeimos ir draugų vardu, solenizantą, šios sukaties proga, pasveikino ALB Krašto valdybos narys Jonas Zinkus, sugiedota "Ilgiausių metų!..", o po to žodį tarė ir prelatas, prisimindamas kai ką iš savo gyvenimo. Po to dar ilgesnį laiką, geroje nuotaikoje pabendrauta, pasišnekučiuota.

Juozas ir Marija Paltanavičiai yra įsikūrę gražiose Ingelburgo apylinkėse, netoli miestelio centro. Nors patys neretai keliauja po Australiją, bet kai esti namuose, jie visuomet atviri draugams ir bičiuliams.

B. Ž.

PENKI METAI BE ČESLOVO LIUTIKO

Vieną gražią rudens dieną, prieš penkeris metus, Sydnejaus lietuvius pasiekė liūdna žinia, kad ligoninėje mirė visiems žinomas ir gerbiamas Česlovas Liutikas, sulaukęs 81 metų amžiaus.

Tai buvo asmenybė, kurią galima pavadinti "institucija" garbingaja to žodžio prasme. Apdovanotas organizaciniais gabumais ir šviesiu protu, savo gyvenime ėjęs visokias pareigas, organizavęs ir vadovavęs keliolikai organizacijų, klubų, ratelių, sambūrių.

Studijuodamas universitete ir Žemės Ūkio akademijoje priklausė studentų korporacijoms, diplomuotas agronomas, mokytojas. Kovoje už savo įsitikinimus buvo apgyvendintas Varniuose. Įsteigė ir vadovavo "Aušros" muziejui, keleto miestų tarybos narys, apskrities viršininkas, valsčiaus viršaitis ir dar visa eilė eitų pareigų laisvoje Lietuvoje.

Vengdamas raudonųjų antplūdžio, palikęs numylėtus Bubius (kuriuos dažnai prisimindavo) atsidūrė Australijoje, kur ir vėl metėsi į tautinį darbą, kad palengvinti karčią išeivių dalią. Vėl Česlovą randame stovyklos direktoriumi, Raudonojo Kryžiaus įgaliotiniu, sporto klubo pirmininku, biuletenio redaktoriumi.

1951 metais atvykęs į Naująją Zelandiją – bendruomenės pirmininkas, mokytojas, organizatorius. Pagaliau, atsiradęs šiame krašte, jau subrendusio amžiaus, kažkada turėtos operacijos suluošintas fiziniai, vėl puola į tautinį darbą: per trumpą laiką pagrindinai pertvarkė ir išplėtė lietuvių klubo biblioteką, prie jos įsteigdamas dar skaityklą, suteikdamas galimybę įsigyti naujų knygų, paskaityti naujas knygas ir žurnalus.

Vadovavęs bibliotekai – skaityklai apie dešimtį metų, atidavė jai visą savo laiką, tik ja tegyveno, tik ja tesirūpino alindamas savo sveikatą.

A. A. Česlovas buvo lyg šių dienų knygnešys. Visada visus ragindavo lankyti biblioteką, skaityklą, jaunimą ragino mokytis lietuvių kalbos, kartais ir pabardamas, kad tarpusavyje kalbama angliškai. Visada rūpinosi pavergtos tėvynės reikalais, jos rusinimu, kalbos darkymu, šlykščia propaganda, besaike malagyste, politiniais kaliniais kenčiančiais Sibiro ledynuose. Labai jautriai pergyveno blogas, o gerų nebuvo, žinias iš pavergtos Lietuvos.

Mielas Česlovas Liutikas, to kultūros kampelio vedėjas, taip staiga iškeliavo į Anapilį, palikęs liūdinčią dukrą Natą, sūnų Jurgį, bendradarbius, gausų bičiulių būrį, knygas ir laikraščius, kuriais taip rūpinosi.

Prieš penkeris metus, atsisveikinant su tuo dvasios milžinu, vienas kalbėjęs taip tarė: "Neabejojame, kad Tavąją kėdę kas nors užims, bet niekas nepajėgs tiek daug joje nuveikti, kiek Tu, mielas Česlovai."

Įamžinant Jo brangų atminimą, Jo numylėta biblioteka iškilmingai pavadinta: "Česlovo Liutiko Biblioteka".

Br. S.

A. A.
TEKLEI KLUPSIENEI

mirus, liūdinčią dukterį Gailą, anūkus Arą ir Mantą, jų šeimas ir visus artimuosius giliai užjaučia

Jolanta ir Jurgis Janavičiai

PADĖKA

A. A.
DANUTEI BIŽIENEI

mirus, dėkojame prelatui P. Butkui M.B.E. už šv. Mišias ir palydėjimą į kapines, A. Kramiliui už vargonavimą.

Taip pat dėkojame visiems už gėles, šv. Mišias ir atsisveikinimo žodžius. Ačiū visiems draugams ir pažįstamiems.

Nijolė, Gediminas ir Algimantas Bižiai su šeimomis

A. A.
ANTANUI MEŠKAUSKUI

mirus, jo šeimai reiškiame gilią ir nuoširdžią užuojautą.

ALB Pertho Apylinkės valdyba

Lietuvių Ko-operatinė Kredito Draugija
TALKA moka 15%
už terminuotus indėlius virš $20,000 ir 14% už mažesnes sumas.

Talkos įstaigos veikia Lietuvių namuose:-
Adelaide
Melbourne
Sydney

Informacija

Aukos Mūsų Pastogei

"MŪSŲ PASTOGEI" AUKOJO

S. Zablockienė	W.A.	$50
J. Sirutis	N.S.W.	$5
A. Šerelis	S.A.	$5
A.A. J. Ivinskienės per J. Gaižauską	N.S.W.	$5

HOBARTE

Hobarto lietuvių Apylinkės moterų komitetas rengia Motinos dienos minėjimą Hildegard ir Bonifaco Šikšnių rezidencijoje, 43 Eastos Av. Moonan West, šeštadienį, gegužės 6 dieną, 7 val. vakaro.

Moterų komitetas paruoš maistą. Gėrimus galima bus gauti vietoje, o kas nori – gali atsinešti savo.

Visus Tasmanijos lietuvius ir lietuves prašome apsilankyti. Prisiminsime ir pagerbsime lietuvę Motiną, taip pat išreikšime pagarbą ir meilę visų mūsų motinoms, esančioms čia ir kitur.

Atvykite visos ir visi, nes kuo daugiau – tuo linksmiau. Lauksime!

Hobarto Apylinkės
Moterų komitetas

MELBOURNE

Melbourno teatro "Aušra" pakviestas mūsų mieste Sydnejaus teatras "Atžala" rodys K. Ostrausko keturių paveikslų dramą "Čičinskas".

Spektaklis įvyks balandžio 30 dieną, sekmadienį, 2.30 val. po pietų Melbourno Lietuvių namuose.

SYDNEJUJE

LITERATŪROS IR MENO POPIETĖ

Balandžio 30 dieną Sydnejaus Lietuvių klube, įvyks literatūros ir meno popietė. Pradžia 2 val.

Programą išpildys Sydnejuje gyvenantieji rašytojai, poetai, pianistai dailininkai ir dailininkės. Tokio masto popietė Sydnejuje ruošiama pirmą kartą. Matysime ir girdėsime apie trisdešimt programos dalyvių.

Įėjimas nemokamas.

Popietės metu bus priimamos aukos Vasario 16 gimnazijai ir "Baltic News" laikraščiui paremti.

Kviečiame visus atvykti ir pasigėrėti retu kultūriniu renginiu. Sydnejuje.

Sydnejaus Apylinkės valdyba

A. L. B.

Naujas Australijos Lietuvių Bendruomenės Krašto valdybos pirmininko telefono numeris. J. Maksvyčio telefono numeris dabar yra (02) 3653976.

ADELAIDĖJE

Ilgametis ALB Canberros Apylinkės pirmininkas, Tarybos narys, visuomenininkas A. Balsys nuolatiniam apsigyvenimui persikėlė į Adelaidę.

Patirta, kad jam padaryta sunki operacija. Linkime mielam A. Balsiui greito pasveikimo.

•

Naujas Lietuvių namų telefono numeris 3621074.

SYDNEJAUS LIETUVIŲ NAMUOSE

16-18 EAST TERRACE, BANKSTOWN. Tel. 708 1414

SMORGASBORD

TREČIADIENIAIS nuo 6 iki 8 val. p.p.
ŠEŠTADIENIAIS nuo 1 iki 3 val. p.p.

Klubo darbo valandos:

Pirmadieniais	**5 v. v.**	**– 10.30 v. v.**
Antradieniais	**klubas uždarytas**	
Trečiadieniais	**5 v. v.**	**– 10.30 v. v.**
Ketvirtadieniais	**5 v. v.**	**– 11.00 v. v.**
Penktadieniais	**5 v. v.**	**– 12.00 v. v.**
Šeštadieniais	**1 v. p.p.**	**– 1 v. naktiea.**
Sekmadieniais	**12.30 v. p.p.**	**– 10.00 v. v.**

Šeštadienį, gegužės mėn. 6 d., 8 val. vakaro
Kviečiame visus į metinį klubo

BALIŲ

Bilieto kaina 25 doleriai, įskaitant šiltą vakarienę, vyną ir šampaną.
Šokiai iki 1 valandos ryto.

Programoje: viešnia iš Lietuvos, mažosios scenos dainininkė Eglė Samulytė ir vietinis vokalinis ketvertukas.

NEPRALEISKIME PROGOS

Jeigu dar neįsigijote bilieto į metinį Synejaus lietuvių klubo balių, pats laikas tą padaryti dabar.

Klubo valdyba maloniai kviečia visus Sydnejaus ir apylinkių lietuvius, pagyvenusius ir jaunus, šiame baliuje dalyvauti.

Baliaus dalyviai turės retą progą maloniai praleisti vakarą, išgirsti viešnios iš Lietuvos, mažosios scenos dainininkės Eglės Samulytės ir naujai susikūrusio vietinio vokalinio ketvertuko dainuojamų dainų, bus aptarnaujami prie stalų ir galės iki valiai prisišokti, grojant kontinentalinei Joe Lechowski kapelai.

Prašome iš anksto įsigyti bilietus ar skambinti į klubo raštinę telefonu 7081414 ir rezervuoti sau vietas ne vėliau gegužės 3 dienos.

Balius įvyks šeštadienį, gegužės mėn. 6 dieną. Pradžia 8 valandą vakaro.

Melbourno "Dainos Sambūris" kviečia visus atšvęsti mūsų 40 metų veikios sukaktuves apsilankant į

JUBILIEJINĮ BALIŲ

kuris įvyks š.m. gegužės mėn. 20 dieną (šeštadienį) 7 val. vakaro Melbourno Lietuvių klubo namuose.

Išgirsite negirdėtų dainų, bus loterija, šokiams gros orkestras, jūsų lauks karšta vakarienė.

Stalus prašome užsisakyti iki gegužės 17 dienos pas Raimondą Dagį telefonu 3662903 arba pas Vincą Lazauską telefonu 292726.

Įėjimas 15 dolerių asmeniui. Apranga vakarinė.

"Dainos Sambūrio" valdyba

"Mūsų Pastogei"

SKUBIAI REIKALINGA

asmuo (vyras ar moteris), kuris galėtų rūpintis laikraščio ekspedicija.

Į ekspedicijos darbą įeina: ketvirtadienį atsiimti atspausdintą "Mūsų Pastogę" iš spaustuvės, tą patį vakarą suvynioti ir kitą rytą išsiųsti paštu.

Dėl atlyginimo ir tolimesnės informacijos, kreiptis asmeniškai ar telefonu į
V. Patašių tel. 5584640 (vakarais) arba
A. Dudaitį tel. 7279191 (vakarais).

Lietuvių Bendruomenės Spaudos
Sąjungos valdyba

HAMBURG–VILNIUS EXPORT GmbH

Suteikite savo artimiesiems Lietuvoje džiaugsmą – padėkite įsigyti automobilį (naudotą ar naują), "Lada" ir Vokietijoje parduodamus modelius. Visos išlaidos padengiamos valiuta.

Mūsų paslaugos – Jūsų artimųjų iškvietimas iš Lietuvos į Vokietiją, išlaikymas, pagalba perkant automobilį, dokumentų apiforminimas ir t. t.

Kainos ir kita informacija teikiama: Hamburg – Vilnius Export GmbH, Darbovenstieg 2, D – 2000 Hamburg 55. Tel.(040) 870 35 24, Telex 2164589 hvex d – Edita Behrens.

MERKURIJUS

Valiutinė parduotuvė "Merkurijus" Vilniuje, Kosmonautų prosp. 31 pakeitė savo veidą:

Atnaujinti parduotuvės įrengimai, išplėstas ir atnaujintas prekių asortimentas.

Ateikite, žiūrėkite, suteikite savo artimiesiems džiaugsmo. Jūs rasite pas mus:

"EMPISAL" –	įvairius mezgimo mašinų modelius, įvairių rūšių siūlus, mezgimo žurnalus.
"PUMA" –	sportinė apranga, nauji modeliai.
"SCOTCH" 3M –	spalvoti foto filmai.
"OLYMPIA" –	rašomosios mašinėlės lietuvių kalba.
"MORRIS" –	mikro bangų krosnelės, indų plovimo mašinos, drabužių lyginimo automatai ir daug kitų nepakeičiamų pagalbininkų moterims.
"VARTA" –	baterijos įvairiems tikslams, personaliniai kompiuteriai ir printeriai.

Mūsų Pastogė

AUSTRALIAN LITHUANIAN WEEKLY

Published by the Lithuanian Community Publishing Society Ltd. Leidėjas Lietuvių Bendruomenės Spaudos Sąjunga
Leidėjo, administracijos ir redakcijos adresas: P. O. Box 550 Bankstown N. S. W. 2200
Redaktorius V. Augustinavičius Telefonas (02) 7903233 Administracijos telefonas (02) 682 - 6628
Redakcija rašinius taiso ir skelbia savo nuožiūra. Rankraščiai negrąžinami ir nesaugomi. Už skelbimų turinį redakcija neatsako.
Prenumerata metams $25 Užsienyje paprastu paštu $30 N. Zelandijoje oro paštu $40 Užsienyje oro paštu $55

8

"POLĖKIAI"
18 WESTERN AVE
NORTH MANLY
NSW 2100

POLĖKIAI

"MŪSŲ PASTOGĖS" KULTŪRINIS PRIEDAS * REDAGUOJA JURGIS JANAVIČIUS * DAILĖS PRIEŽIŪRA: VIKTORAS SIMANKEVIČIUS

Nr.17/1989.5.1

DVI MOTINOS

Taip tylu. Mėnesienos naktis
glosto palmių grakščius siluetus,
tolumoj – okeano vilnis
dūžta pajūrio krante smėlėtam – –

Juoda skraiste save prisidengus
į mane pasižiūri naktis...
Ne, ne ji!.. Mano motinos veidas
liūdnai žvelgia į mano akis:

– Kur, sūneli, takus prasimynei?!!
– Ko blaškais, tu, kraštuos svetimuos?..
– Tėviškės klonių beržynai
tave šaukia sugrįžt atgalios!..

– Namo šaukia žemelė gimtoji,
šaukia bočių senieji kapai,
rugių laukas, prie kelio sustojęs
piūtin kviečia... Ir duonai pirmai – –

– – –

Dingsta vizija!.. Tik tolumoje
kurčiai daužos į krantą vilnis...
Užu marių – šiaurėje vėsioje
palikau mylinčias motinas... Dvi – –

... seną motiną, ant rankų savų,
mane per vargus užauginusią,
antrą motiną – mūsų visų –
Lietuvą, genčių gimtinę!

Ar galiu jas užmiršti abi,
mane šaukiančias dieną ir naktį?..
... kaista kraujas mano širdy,
ima pulsu paspartintu plakti – –

HIMNAS TĖVŲ ŽEMEI

Tėvyne mano,
laiko paryčiais užgimusi,
spindėjai mums per amžius
gintaru skaisčiu.
Už tai myliėjo protėviai Tave ir gynė
gyvybių negailėdami savų – –

O priešų buvo daug nuožmių, Tėvyne,
kurie Tave norėjo numarint:
vienuoliai, geležim kalti,
kapojo kalavijais,
Vorkslos krantuose totorių strėlės
varstė Tavo kūną,
Pirčiupio liepsnose deginta buvai,
vergavai, Tu, Sibiro taigų pusnynuose –
pirko, pardavė Tave
ir priešai, ir draugai – –

... nors klupdama
kilai Tu vėl, ir vėl
savų sūnų ir dukterų paguodai –
jų rankos Tave kėlė,
pečiai tvirtieji rėmė,
kad Tu, kitų tautų tarpe
stovėtum išdidi!...

Gyvuok, Tėvyne mano,
nuskaidrinta ir skausmu ir kančia!...
Žydėk bijūnais,
tulpėmis ir rutom,
kaip niekad nežydėjai, niekada!...
Lai vėliai Vilniuje
legendų vilkas staugia
skelbdamas pasauliui:

– Koi saulė švies šioj žemėj
gyva bus lietuvių tauta –
Praamžius jai nuo amžių lėmė
bujoti Baltijos krante žaliam!...

1989.II.16

BRONIAUS ŽALIO yra pasirodę du poezijos rinkiniai: "Apie žmones, žemę ir vėjus" (1983) ir "Laiko pėdomis" (1985?). Poetas gyvena Sydnėjuje.

Bronius Žalys

• POETĖ LIDIJA ŠIMKUTĖ ISTORINIŲ ĮVYKIŲ SŪKURY

...Jaučiuosi kaip medžio, vadinamo Lietuva, šaka, patekus į tolimą Australijos kontinentą, bet visa savo dvasia priklausanti Lietuvos žemei...

LIDIJA ŠIMKUTĖ PER SĄJŪDŽIO SUVAŽIAVIMĄ

1988 metais, gavusi stipendiją (grantą) iš Australijos 'Literature Board', poetė Lidija Šimkutė nuvyko į Rašytojų sąjungos konferenciją Vilniuje. Tenai jinai papuolė tiesiai į Lietuvos Atgimimo Vasaros istorinių įvykių sūkurį – buvo pakviesta tarti žodį Sąjūdžio suvažiavime Sportininkų rūmuose, dalyvavo tautinės trispalvės pakėlime Trakuose ir Jonavoj, skaitė savo poeziją Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, Marijampolėj.

Lidijai teko sueiti ir pravesti pokalbius (interviews) su įdomiais ir svarbiais žmonėmis, su kardinolu Sladkevičium, V. Žemkalniu snr., su buvusiu užs. reikalų ministru Urbšiu, su politiniais kaliniais V. Petkumi, Iešmantu, Pečeliūnu ir kitais.

1990 m. Vagos leidykla Vilniuje ruošiasi išleisti Lidijos Šimkutės poezijos rinkinį. O čia namuose – Australijoj Lidija ruošia leidinį apie lietuviškus ex-librius.

PAKLYDUSIOS AKYS

Balsų audinys
išlydi nebūties valandas.

Dūmų labirinte,
palinkę vyrai
gurkšnoja vienatvės vyną.

Šimtaveidžiai keleiviai
dingsta perono sąmyšy.

Lango stiklas
atspindi
paklydusias akis.

LIDIJA ŠIMKUTĖ

MŪSŲ DALIA

Palangėje,
linguojantys hiacintai
raizgo raštą lubose.

Stalas,
užtiestas balta staltiese
atmuša vaivorykštės spalvas.

Palinkę žiedai sugeria lietų,
nakties griausmui
numarinus žemę.

Likimas skaičiuoja mūsų kaltes
ir krauna į tuštumos lobį
daiktų paslaptis.

Išsekę žingsniai nebeatskamba gatvėmis.
Išsunkti žodžiai nebeatšaukia vardų.

tik likus tyluma dalina savo dalią.

NEKINTANTI TIESA

Žaidžia žaibai
su šnarančiais vijokliais.

Mintys
kaip gladiatoriai
išeina kovon
į bauginančią areną.

Atsirėmęs balsas į tolumą
pervėrė tuštumą
kur laikas sėlina slapčia
ir mintys raizgo beprasmybę.

Skyla vaizduotės žvilgsniai
į neužmirštiną klaidą
ant sąmonės pergamento
kur nekintanti tiesa
suka amžiną ratą.

Po poezijos skaitymo Mokslininkų rūmuose Verkiuose poetė Lidija Šimkutė kalbasi su klausytoju. Lietuva, 1988.9.15

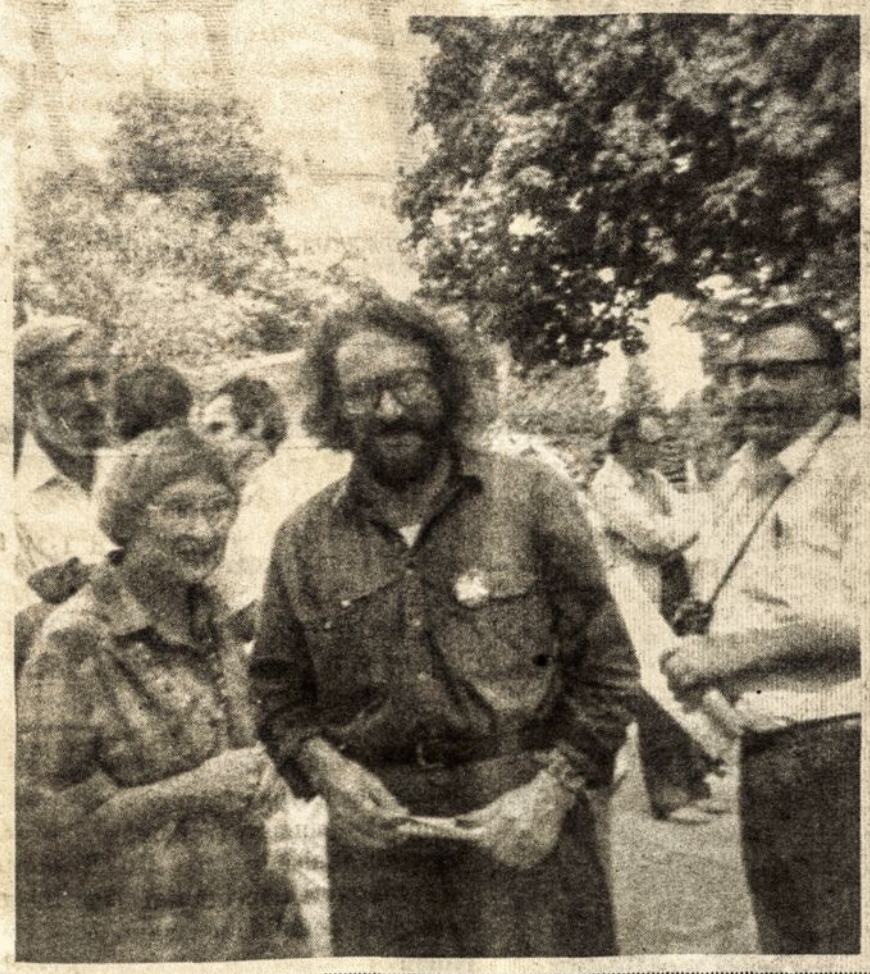

TABOR FARMA

1988

SANTAROS-ŠVIESOS SUVAŽIAVIMAS

ALDONA VEŠČIŪNAITĖ

– Mano tikslas išplėšti žodžius iš tylos, yra pasakęs Balzakas. Kaip iššaukti žodžio energiją? – klausia Kostas Ostrauskas savo įvadiniame straipsnyje "ŽODŽIAI, ŽODŽIAI, ŽODŽIAI" (Santaros – Šviesos suvažiavimas, įvykęs rugsėjo 8–11 d., Tabor Farmoje, Amerikoje). Negalėjus atvykti autoriui, jo žodį skaitė Rita Kavolienė.

Įvairūs balsai, įvairios nuomonės pasigirsta po to vykstančiose diskusijose.

•

Tabor Farma, kasmet sutraukianti šimtus lietuvių iš kelių kontinentų, ieškančių progos išgirsti originalesnių pažiūrų žmones, dalyvauti įdomiai pravedamose diskusijose, išgirsti – pamatyti žymesnius aktorius, rašytojus, poetus, – patraukia akį žaliuojančiais sodais, vešliais vynuogynais. Ir ne tik didieji pastatai, kur vyksta įvairios programos, sceniniai parengimai, paveikslų parodos, bet taip pat ir jauki valgykla su gausiais stalais, ir dailūs miniatiūriniai namukai, svečių apsistojimui, – viskas malonu akiai, patrauklu. Ši vieta populiari ir tarp atostogaujančių amerikiečių.

Suvažiavimo programa ir šiais metais įvairi.

•

Filosofas Algis Mickūnas nustebina savo tema: "GALIOS FILOSOFIJA IR CINIZMO PROBLEMA", gvildenančia daugialypį jėgos (galios) pasireiškimą žmonijos istorijoje, ... nes žmogus visuomet bijojo ateities nereikšmingumo, ypač vyraujančiųjų eilėse. "Pavienis žmogus nėra reikšmingas; nėra absoliučios jėgos. Jėga auga tik esant kitai jėgai. Žmogus gyvena laiko cikle – viskas laikina; jis negali apsidrausti, nes (žmogus) yra laikinas. Intelektualinė kryptis dažnai nepageidaujama (tose sferose); reikalinga veikla.

•

Judita Sėdaitytė prašneka tema "FANTASTINIS REALIZMAS LIETUVIŲ DAILĖJE". Augusi Amerikoje, drąsiai dėstanti savo individualines pažiūras, drąsiai atsakanti į klausimus Judita nustebina sugebėjimu nepriklausomai dėstyti savo mintis, savo braižu nupiešti rūpimus klausimus. (Kartais iliustruodama skaidrėmis). Lietuvoje, jos nuomone, įdomi yra grupė, baigusi Meno mokyklą 1976 m., reprezentuojanti fantastinį realizmą. Jų originalūs, įprastas ribas peržengiantys darbai kalba į žiūrovą stipria kalba. Prieštaraujantys dalykai maišosi jų realybėje nedirbtini, bet subrandinti tikrovėje. Jaunimas reaguoja į apraiškas aplinkoje: artimoje ir tolimesnėje. Su didele rimtimi ieško naujos išraiškos. Iš šalies sekant, įspūdinga – įvyksta lyg sprogimas bendramečių grupėje.

•

Simpoziumas "JAUNOJI KARTA LIETUVOJE IR IŠEIVIJOJE", moderuojant Juditai Sėdaitytei, praeina su ypatinga rimtim, nes čia jau kalba išimtinai jauni balsai, nebijantys pasisakyti. (Visi maždaug studentiško amžiaus). Įspūdis: bendras išsilavinimas aukštesnis lietuvių jaunimo tarpe (ypač Lietuvoje) negu amerikiečių. Lietuvoje lietuviai daugiau apsišvietę, turi daugiau bendros kalbos. Nerimstama: kaip suprasti "dirbti Lietuvos labui". Lyg trimitas – šaukia į kovą! Bet, "ką mums reikia daryti, kokioj formoj? Kame?"

Pokalbis su Sigitu Geda apie išeivijos ir Lietuvos poezijos santykius, vyksta penktadienį, 2 val. Geda – dzūkas, dirbęs įvairiose redakcijose, kine, teatre. Žymus mūsų poetas, yra vertęs daug kitų tautų poetų poeziją į lietuvių kalbą. Pradėjęs rašyti labai seniai – jau nuo III–čios gimnazijos klasės. Beganant karves vaiko vaizduotėje jau formavosi būsimi poetiniai vaizdai. "METMENYS" padarę jam didelę įtaką: mąstymo mokykla, tolerancija. Yra išleidęs 8 poezijos rinkinius, tarp jų ir "Strazdą", kuriuo nustebinęs net Nyką-Niliūną. Gedai rūpi visi poetai, visa poezija; jis neserga vien tik lietuvių poezija. Poezija, jo nuomone, yra kultūrinės ištakos.

•

Istorikas Saulius Sužiedėlis – "VOKIEČIŲ OKUPACIJOS LIETUVOJE ISTORINIAI KLAUSIMAI: KAS NAUJA, KAS SENA". Prelegentas pasisako jautria lietuviams tema, pabrėždamas, kad "Vokiečių okupacija trumpa, bet reikšminga". Yra išlikusios priešingos koncepcijos. Iškyla Rytų – Vakarų problematikos akiratis.

"REGIMANTO ADOMAIČIO REČITALIS": – išgirstam mūsų žymų aktorių ištraukoje iš Justino Marcinkevičiaus dramos "Mindaugas", kur senas karalius kalbasi su savo karūna – lyg skundas, lyg abejojimas savo paskirtim. Mažvydas – matęs prasmę savo darbe; jaučiasi optimizmas (iš "Mažvydo"). Jaudinanti "Giesmė apie gimtąją pirkią" (Sigito Gedos) – vėl stiprus išgyvenimas klausytojams.

Šis žymus Lietuvos akademinio teatro ir filmų aktorius (dalyvavęs virš 30 filmų), sakosi pripratęs kalbėti svetimą tekstą, svetimais žodžiais; save skaitąs teatro aktorium, nes tas betarpiškas ryšys, bendravimas su žiūrovu jam yra be galo svarbus.

•

Svarbus yra "POKALBIS APIE PERSITVARKYMO SĄJŪDĮ LIETUVOJE". Kalba: Regimantas Adomaitis, Sigitas Geda ir Česlovas Kudaba. Sąjūdis – tautos atgimimas... Esam lietuviai, susirinkę čia – ir tai jau yra sąjūdis: mūsų tautos sąmonė ir sąžinė. Štai: Vėliavų jūros aikštėse. O siėgė baimė, kai buvom slopinami – tai kaupėsi dešimtmečiais.

Kai ekologijos profesorius Česlovas Kudaba kalba apie "KULTŪROS FONDO DABARTĮ IR ATEITĮ", jis pabrėžia fondo tikslą: ugdyti tautinės kultūros žmogų. Svarbiausias kriterijus: tiesa. Avangardinis sąjūdžio pasireiškimas lyg šventė, o Fondas – tai jau yra pats darbas. Fondo žmonės: kūrėjai, menininkai, žmonės iš liaudies, o ne sistemos atstovai. Tad ieškoma gajaus branduolio.

Iš k.į d.:

ALINA STAKNIENĖ

SIGITAS GEDA

LEONAS LĖTAS

Jau šeštadienio rytas ir Ilona Gražytė – Maziliauskienė nustebina tema "ILIUZIJŲ VINGIAI – A. LANDSBERGIO DRAMA", koordinuoja Eglė Juodvalkė. – Gyvenime yra nepaprastai žiauru, kai negauni konori, bet dar žiauriau, kai gauni viską. Žmogaus pagrindinė padėtis: vidinis pasaulis ir išorinis ir jų konfliktas. Ilonos nuomone Landsbergio kūrybos vieta yra pasaulinėje literatūroje, nors kartais, "lyg razinkos duonoj", pas jį gal perdaug švelnumo įterpiama.

•

Seka Sigito Gedos "RYTŲ FILOSOFIJA IR LIETUVIŲ POEZIJA", o kiek vėliau Audronė Barūnaitė-Wilieke kalba apie rašytojo S. T. Kondrato kūrybą.

Multidisciplinarinių studijų instituto, A. Mackaus fondo, AM & M Fundacijos, Metmenų ir Santaros – Šviesos federacijos organizacinis posėdis nusitęsia iki vėlyvos popietės.

•

Ir štai šeštadienio vakaras, sutraukęs daugiau negu bet kada žiūrovų (taip sakė ruošėjai). Žavi pranešėja Lakštuonė Vėžienė, pavadindama vakarą "Globaliniu literatūros vakaru", kviečia poetus išeiti į sceną ir tuomet prasideda skaitymas.

Už salės sienų kvapnus vakaras, vėlyva vasara. Ir milžiniški medžiai šakom linguodami, lapais šlamėdami, palydi skaitančiųjų balsus.

Poetai: Vitalija Bogutaitė (JAV), Aldona Veščiūnaitė (Australija) ir Sigitas Geda (Lietuva). Visi trys susilaukia gausių ir ilgų plojimų, o negalėjusieji atvykti: Henrikas Nagys, Liūnė Sūtema, Kostas Ostrauskas ir Raymond Filip palieka tik puošniuose programos lapuose.

•

Pažymėtina dar buvo Jono Dovydėno FOTOGRAFIJŲ PARODA, naujų knygų sutiktuvės ir ekologo Č. Kudabos užbaigiantis žodis (sekmadienio rytą) apie gamtosaugą Lietuvoje.

•

Tai buvo jau 35–sis Santaros – Šviesos suvažiavimas, kurį atidarė METMENŲ redaktorius Vytautas Kavolis, išvesdamas paraleles tarp varpininkų ir Santaros – Šviesos.

SKULPTORIUS

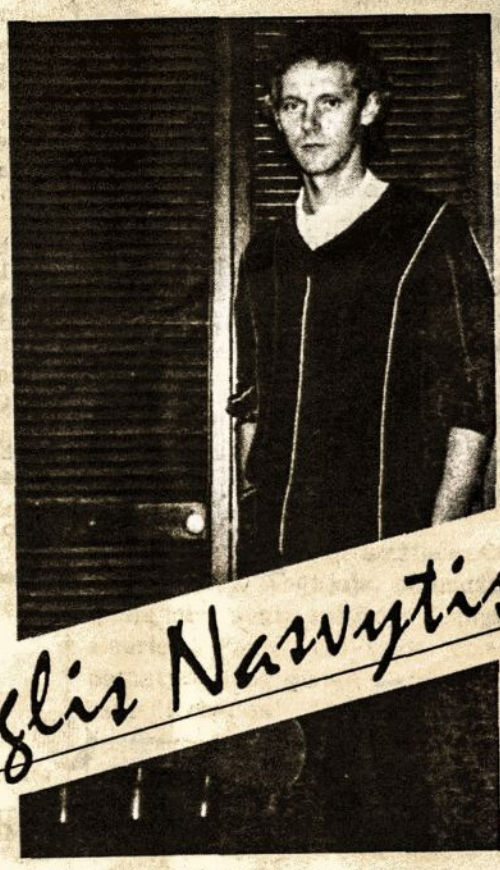

Naglis Nazaytis

* *Gimė 1957 m. Lietuvoje, Vilniuje.*

* *Augo, mokėsi Vilniuje.*

* *1975-81 m. studijavo Lietuvos Dailės Institute skulptūrą.*

* *Parodose dalyvauja nuo 1980. Darbus eksponavo Vilniuje, Kaune, Rygoje, Maskvoje, Koelne ir šiuo metu keliaujančioje Lietuvos Jaunųjų Dailininkų parodoje Helsinkyje.*

Pagyvenęs Australijoje trečdalį metų, yra sujaudintas ir sužavėtas gamta, jos neliestais landšaftais. Pats kūriniams naudojąs natūraliąsias medžiagas, dabar yra linkęs savo ateities kūriniuose ir natūraliųjų formų daugiau laikytis.

Aplamai viešnagės Australijoje įspūdžiai, grįžus į namus, dar turėsią pirma "susigulėti", prieš jų įtakai išryškėsiant naujuose kūriniuose.

DRAUGO PORTRETAS. 1986/87
Bronza/granitas, h 70

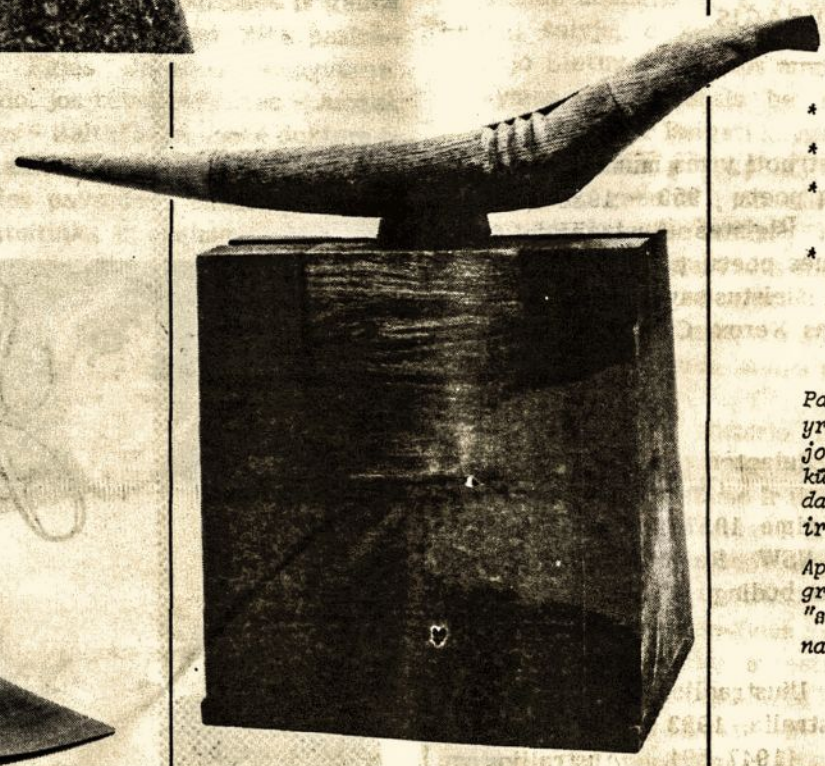

RELIKTAS V
1987/88. Medis, h 55

BURĖS. 1982
Raudonmedis, h 55

KRANTAS. 1988. Klaipėdos skulptūrų parkas / Granitas, h 240

LEGENDA. 1987 / Medis, h 55

KUDIRKOS TILTAS

Dr V.Kudirkos "Varpo" šimtmetinėse tenka prisiminti knygnešių tiltą Naumiestyje.

..."Stiprus buvau(...) Nueidavo sau lytis, o aš kaip stovėjau, taip ir stoviu. Tiesą pasakius, tai ir lytlaužos be reikalo styrėjo..."

Nepriklausomybės laikų miestelio šviesuomenė -(iš kairės ketvirta Dabrovolskienė, mok. Smalevičius, mok. Č.Babušienė, burmistras Skirgaila ir kiti) - savo rankų grandine tarytum saugo tiltą prieš naujųjų merzavcevų užmojus tiltą "pravoslaviškai apkrikštyti".

"Išgrauš" atskambėjo balsas: "Kol bus tilte nors viena senoji mano dalelė, tokio krikšto nebus - išlaikysiu. O visų dalių, bičiuliai, permainyt nesuspėsite... Juk ir jūs patys neamžini; nusmuksite, bevažinėdami per savo darbo tiltus."

Iš "Lietuvos tilto atsiminimų"

POEZIJOS KNYGŲ BIBLIOGRAFIJA

PARENGĖ JUOZAS ALMIS JŪRAGIS

Šio bibliografinio aprašo tikslas yra suregistruoti visas mums žinomas Australijoje gyvenančių ar gyvenusių lietuvių poetų 1953 - 1988 metų laikotarpyje pasirodžiusias poezijos knygas, išleistas Australijoje ir užjūriuose. Į aprašą įjungiame ir lietuvių kilmės poetų poezijos knygas, parašytas anglų kalboje, o taip pat ir rinkinius, išleistus savilaidos būdu, t. y., parašytas rašomąja mašinėle ir padaugintas Xerox, Cannon ar kitais kopijavimo aparatais.

Dulhunty, Milda:
Milda Dulhunty POETIC LICENCE. Selected poems. First published 1983 m. 106 pusl. Savilaida.
Autorė Kristina Milda Kabaillaitė Dulhunty gimė 1957 m. Melbourne. Knygos išleidimo metu gyveno Nararoje, NSW. Rašo moderniškai, jaunosios kartos Australijos poezijos kūrėjams būdingu stiliumi.

Gricius, Alfonsas:
Alfonsas Gricius TROPIKŲ ELEGIJOS. Iliustracijos T. Valiaus. Australijos Lietuvio leidinys. Hindmarsh, Australia, 1953 m. 64 pusl.
Gricius Australijoje gyveno 12 metų (1947-59). Australijos gamtovaizdis poetui buvo apokaliptinio didingumo vizija. Girių miražai ir besielės dykumos jo vienišą ir sunkiai suprantamą pasaulį 'maitino žydrynių žvilgesiu ir šaltu amžinu sapnu'.

Janavičius, Jurgis:
Jurgis Janavičius JOURNEY TO THE MOON. Poems 1962 - 1970. Poetry and Prose publication, Canberra, 1971 m. 63 pusl.
Jurgis Janavičius kalba lyriko balsu. Anglų kalba neužtemdo jo prigimties lietuviškumo. Ryšys su žeme, su šeima, su likiminiais praeities įvykiais sušvinta minties ir jausmo nekasdieniškumu ir padaro šią knygelę vertą atidaus dėmesio.

Jūragis, Juozas Almis:
Juozas Almis Jūragis TOLIMIEJI MIRAŽAI. Eilėraščiai. Išleido Gintaras, Sydney, 1964 m. 142 pusl. Tiražas 250 egz.
Poeto lyrinis debiutas. Gimtosios žemės grožis, jaunystės meilės ir išgyvenimai kovose dėl laisvės iš tolimos australiškos perspektyvos poetui atrodo kaip miražai.

Juozas Almis Jūragis. Redaktorius. TERRA AUSTRALIS. Australijos lietuvių poezijos rinkinys. Išleido "Minties" spaustuvė savo veiklos dvidešimties metų sukakčiai paminėti. Belmore, Sydney, 1972 m. 157 pusl. Tiražas 500 egz.
Rinkinyje dalyvauja Juozas Mikštas, Aldona Veščiūnaitė, Antanas Gasiūnas, Marija Irena Malakūnienė, Pranas Pusdešris, Marija Slavėnienė, Jurgis Janavičius, Kazys Kunca, Aldona Prižgintaitė, Bronius Žalys, Jonas Rackus ir Juozas Almis Jūragis. Ši gražiai išleista, poetų fotografijomis iliustruota knyga atskleidžia Australijoje rašomos lietuvių poezijos įvairumą.

Juozas Almis Jūragis AKMENS IR PAUKŠČIO METAS. Eilėraščiai. Išleido "Minties" spaustuvė, minėdama savo veiklos 25 metų sukaktį. Belmore, Sydney, 1977 m. 107 pusl. Tiražas 250 egz.

Pr. Naujokaitis apie šią knygą rašo: '...jaučiamas poeto polinkis į filosofinius apibendrinimus, į gilesnį gyvenimo prasmės suvokimą. ...poetas minties atošvaitas sugeba įlieti į vaizdžias konkrečios tikrovės metaforas.' ("Tėviškės žiburiai". 1978 m. Nr.18).

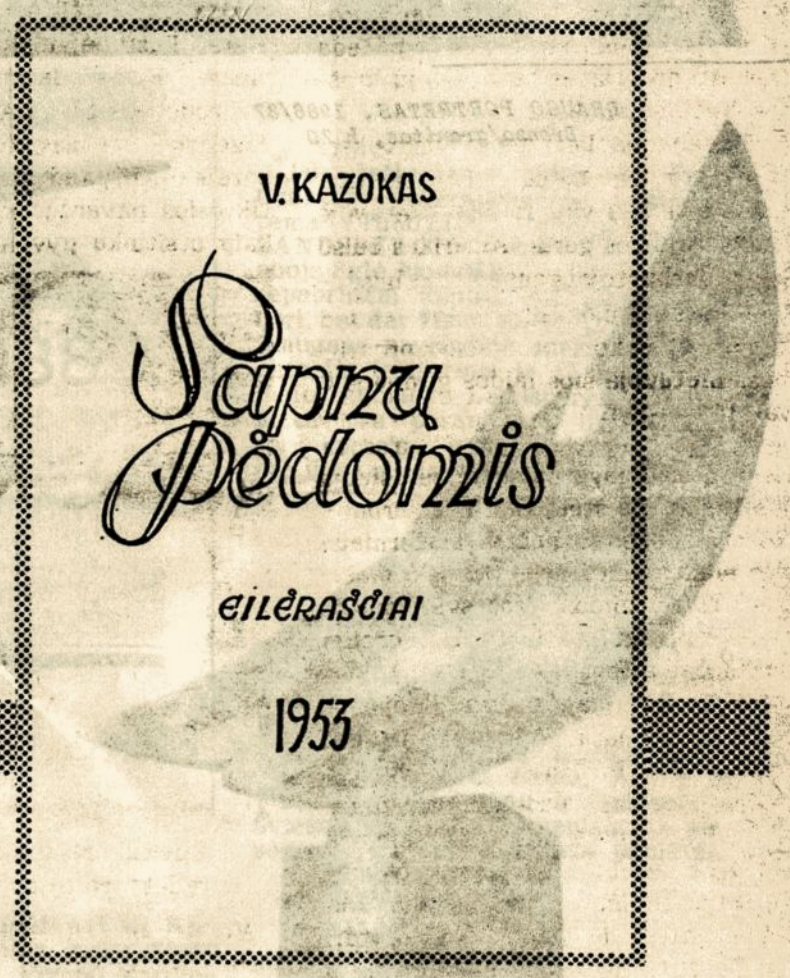

Juozas Almis Jūragis ŽEME, BŪK MANO MOTINA. Lyrika 1933 - 1939. Gintaro leidinys Nr.6, Sydney, Australia, 1986 m. 80 pusl.
Ankstyviausioji Jūragio poezija, kurios rankraščiai, išsaugoti Lietuvoje, buvo poetui atsiųsti į Australiją.

Kazokas, Vincas:
Vincas Kazokas SAPNŲ PĖDOMIS. Eilėraščiai. Viršelį ir titulinį puslapį piešė Paulius Augius. Išleido M. Morkūnas. Chicago, 1953 m. 63 pusl. Tiražas 500 egz.
Vincas Kazokas buvo vienas iš žymesniųjų išeivijos poetų ir ilgametis Australijos lietuvių savaitraščio "Mūsų Pastogė" redaktorius. Jo kūryba yra paženklinta tėvynės praradimo ir XX amžiaus įtampų ir tragikos ženklu. Šis rinkinys yra vienintelė lig šiol pasirodžiusi V. Kazoko poezijos knyga.

Kaminskas, K.:
K. Kaminskas PO SVETIMU DANGUM. Eilėraščių rinkinys. Adelaide, 1981 m. Autorius spaudoje nesireiškė ir yra mažai žinomas. Eilėraščiai atspindi tėvynės bei artimųjų ilgesį.

Maukelė, Gervazas:
Gervazas Maukelė PER JUOKĄ AŠAROS BYRA. Satyros. Išleido Melbourno DLK Vytenio Šaulių Kuopa 1985 m. 57 pusl. Didelio in folio formato. Savilaida.
Leidinyje telpa 178 eilėraščiai, turintys po penkis ar šešis ketureilius posmus. Gervazo satyrinės, kreivo šypsnio eilės būdavo reguliariai talpinamos Australijos lietuvių periodikoje. Iš Lietuvių enciklopedijos žinome, kad šiuo slapyvardžiu pasirašinėja poetas Juozas Mikštas.

(tęsinys sekančiame numeryje)